

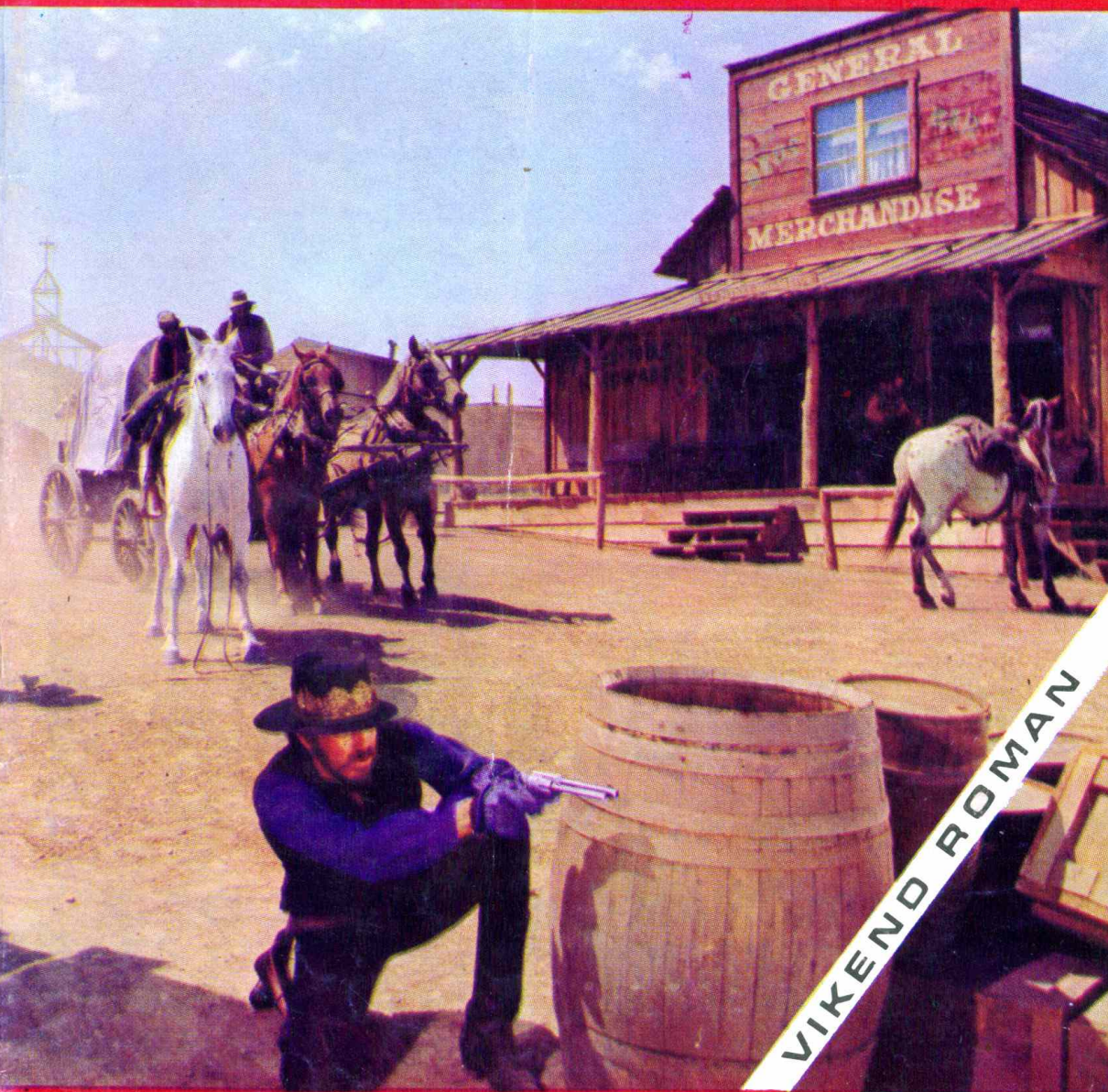


VAJAT ERP

BROJ: 76

CENA 2 D.

DOK HOLIDEJ



VIKEND ROMAN

VIRDŽINIJA SITI

JESTE LI VEĆ KUPILI
SLEDEĆI ZA PAKAO

Treći broj nove serije
„VIKEND ROMANA”

uzbudljive
avanture čuvenog
detektiva

LARI KENTA

cena pojedine sveske 2 dinara



TRINAESTI BROJ
STRIPOTEKE „PANORAMA”
U JULU



ČETVRTKOM U PRODAJI

PANORAMA

**VIRDŽINIJA
SITI**

Naslov originala:

WILLIAM MARK
VIRGINIA CITY

Copyright 1970. by Martin Kelter Verlag

VIRDŽINIJA SITI

Na vrhovima Mont Hardena severac je zviždao svoju leđenu pesmu. Sa padina se pružao prekrasan pogled na visoravan kojom je krivudao Svon River. Desno i levo talasali su se kao morski valovi tamnozeleni brežuljci. Ovde je brdoviti predeo Stenovitih planina bio nezamislivo lep.

No oba jahača, koja su se zaustavila neposredno ispod prevoja, nisu našla za vredno da bace ni jedan pogled na tu fantastičnu sliku.

Imali su drugih briga.

Između ostalog, konj jednoga od njih je izgubio potkovicu.

Sjahao je. Beše to žilav čovek finih crta lica, bledo-opaljene kože i ledenoplavih sokolovih očiju. Nosio je tamnosivo odelo, belu košulju i kao rubin crvenu svilenu mašnu. Kratke čizme na njegovim nogama izgledale su nove, kao i sve drugo što beše na njemu. Bio je to čuveni kockar Dok Holidej.

Drugi jahač je bio bar isto toliko

visok, širokih ramena i uskih bokova, lica jako preplanulog od vetra i nevremena, sa izražajnim i plemenitim crtama. Njegove upečatljive čeličnosive oči zračile su dubokom ozbiljnošću koja kao da je obuhvatala celo njegovo biće. Ispod oboda šešira virio mu je pramen crne kose. Nosio je jaknu od crne bivolje kože i pantalone od istog materijala. Oko bokova je nosio širok pojas sa dva teška revolvera kalibra četrdesetpet. Visoke polučizme bile su mu ukrašene teksaškim šarama i snabdevene velikim srebrnim zvezdastim mamuzama.

Svaki čovek, svako dete, svaki kauboj i rančer, svaki sudija i svaki bandit između Arizone i Seskečevna, između Oregona i Kentakija znali su mu ime: Vajat Erp! Veliki maršal iz Dodž Sitija.

I Vajat je sjahao i razgledao kopto konja što mu ga je kockar pokazivao.

— Ta je potkovica već pre duže vremena otpala.

Holidej potvrdi.

— Nisam to primetio na mekanom šumskom zemljištu. No ovde, na kamenitom tlu prevoja, odmah mi je palo u oči.

On spusti nogu konja i gurne šesir na potiljak.

— Prokleta stvar. Mislim da ste rekli da do Flehid jezera ima još četrdeset milja?

— Možda još i nešto više.

— Do đavola! Ako ceo put vodi preko kamenitog terena, biće to gadno za konja.

To nije bio prvi put, da su prijatelji iz Dodža požalili što iz Kanzasa nisu povel i svoje konje. No put do Montane je bio dug mnogo stotina milja, a svoje životinje su tokom poslednjih nedelja morali podvrci teškim naporima, pa su odlučili da krenu železnicom. Vozili su se sve do gore, do Anakonde. U Drimond su se odmorili. Uspu su u nekoj postaji za iznamljivanje konja kupili dva konja. Zatim graničnim predelima Granit Kauntija odjahaše preko Gernetā u Misaula Kaunti. Ovde gore, na visovima Stenovitih planina, prešli su preko predela koji su izgledali potpuno neprohodni, a pri tome se pokazalo da kupljene životinje ni izdaleka nisu bile dorasle onima koje su ostavili u Dodžu. Sa njima se nisu mogle meriti ni u izdržljivosti, ni u pogledu otpornosti, a nisu bile ni tako brze ni tako laganoga hoda kao onaj vranac i šarac. A nisu bili ni tako dobro potkovani kako im se to u prvi mah učinilo.

Holidej zapali cigaretu i reče:

— Nema svrhe da sebi bilo šta

prebacujemo. Konačno, to su ipak bile najbolje životinje, koje smo tu mogli dobiti.

— To je tačno. A i da smo uzeli naše konje pre svega ne bi već stigli do tle, a zatim bi taj daleki put predstavljao strahovit napor za njih. Moramo gledati da nađemo neki ranč gde bismo mogli potkovati konja.

Vinuše se u sedla i odjahaše dalje. Put se polako spuštao u oštrim zavojima.

Nakon dva sata čovek iz Misurija, koji je jahao napred iznenada zaustavi svog ridana i pokaza pred sebe.

Holidej na svom zelenku požuri za njim i pogleda preko maršalovih leđa. Tamo napred, uklješten u udolinu između visoravni, pred njima je ležao gradić, kao da je sada iznikao iz zemlje.

Obojica se iznenađeno pogledaše.

— Šta li je to? — upita kockar.

Maršal protrlja bradu. I on je bio isto toliko iznenađen koliko i njegov drug kad je pred sobom ugledao grad koji se tako neočekivano pojavio pred njima. Ali konačno se pri-seti:

— To može biti samo Virdžinija Siti. Sećam se da je kćerka majora iz Drimonda spomenula jednom taj gradić u brdima.

— Svejedno. S moje strane može biti i Toronto — reče kockar. — Na onom kopitu bez potkovice moje kljuse sigurno ne bi više daleko izdržalo.

Oni skrenu sa svoga puta, koji je vodio ravno prema severu, vodeći ih prema Flehid jezeru, i krenu prema gradu.

Tamo, u Montani, otprilike gde je

danas gradić Lerds, pre nepunih sedamdeset godina nalazio se Virdžinija Siti. Grad su koncem sedamdesetih godina osnovali naseljenici koji su dolazili iz Virdžinije. Čudnovatu sudbinu Virdžinija Sitija delili su i mnogi drugi gradovi. Srazmerno kasno sagrađen, vrlo se brzo razvio, a isto je tako brzo opet i propao. Nakon nekoliko požara već je na kraju stoleća naprosto nestao. Nedaleko od uvale, gde je bio smešten, dalje se razvijao grad Lerds, koji doduše nikad nije dosegao onaj procvat kao Virdžinija Siti, ali ipak se održao.

Onih oktobarskih dana 1883, kada su Vajat Erp i Dok Holidej pjahali u široku glavnu ulicu Virdžinija Sitija, grad je bio na vrhuncu svoje kratke slave.

Desna i leva strana glavne ulice sastojala se iz velikih, dobrim delom čak dvospratnih zgrada, u kojima se na neizrecivo čuđenje kockara nalazilo više točionica nego igde drugde.

— Hej, to gnezdo oštro konkuriše Dodž Sitiju — reče Dok.

Maršal je već pronašao jednog kovača.

— Hodite brzo, Dok. Ovaj stari tu preko upravo zatvara.

Oni dokasaju do nešto isturenog predvorja kovača.

Stari Greg Fermon se prilično oneraspoloži kad ugleda jahače.

— Nema ništa, ništa nema, ljudi! Zatvaram. Danas sam nabio dva tuceta potkovica. To je za moje godine više nego dosta. Dođite sutra ujutro.

Maršal je kliznuo iz sedla i starom pružio cigaru.

— Ako nam samo date jednu ne-

obrađenu potkovicu, mister, dalje ćemo se snaći sami.

Stari doduše hitro zgrabi cigaru, ali je i dalje nepoverljivo posmatrao dvojicu stranaca.

— Baš mi ne izgledate tako, kao da znate baratati kovačkim čekićem.

— Što se mene tiče, mister, mogli biste biti i u pravu — reče Holidej, pa se nasmeja. — Nožem i klešticama baratam sasvim dobro, ali s čekićem baš nisam u najboljim odnosima. No ovaj je tu godinama radio u kovačnici jednog rančera i nabio više potkovica nego mnogi kovač.

— Nema ništa, nema ništa — kreštao je stari neodlučno, pa na Vajatovo zaprepaštenje zdrobio skupocenu cigaru u lulu i staračkom tvrdoglavošću zatvorio im kapiju pred nosom. — Dođite sutra. Ujutro u pet sati. Tada sam već budan. Naime, ima već deset godina kako loše spavam.

— Postoji li inače još koja kovačnica u gradu? — upita maršal.

— Ne — kikotao se starac podmuklo, da bi zatim dodao: — A ne bih nikome ni savetovao da ovde otvori kovačnicu i da starom Fermonu oduzme hleb.

— Ako nemate drugih briga — reče zlobno Dok Holidej — doživete sigurno i osamdeset godina.

Stari naglo zastane i obrecne se na Džordžijanca:

— Osamdeset godina? Slušajte, čoveče, za četrnaest dana ću napuniti osamdeset godina.

— Hm — reče kockar, slegnuvši ramenima — za četrnaest dana može se svašta dogoditi.

— Šta to treba da znači? — kreštao je kovač.

— O tome ćemo sutra u pet! —
dovikne mu Holidej.

— Sutra u pet? Zašto sutra u pet?
Zašto ne sada? Čini li vam se možda
da sam bolestan?

Stari im je išao na živce. Oni od-
vedu konje preko ulice do kuće sa
ogromnom firmom na kojoj se mo-
glo pročitati da se u njoj nalazi
Grand hotel.

Džordžijanac priveže konja i kre-
ne predvorjem do srazmerno male
zgrade, pa ubrzo nestade u ulazu.
Izašavši opet, nasloni se na ogradu
uz stepenice i sagnuvši se dole pre-
ma maršalu, koji ga je čekao, reče
sa izrazom lica koji je mnogo obe-
ćavao:

— Dve čiste sobe sa pogledom na
planine. No osim njih imala je na
raspolaganju samo dve sobe s po-
gledom na đubrište u dvorištu. Ra-
čunajući s vašim pristankom, oda-
brao sam ipak pogled na brda, koji
je pola dolara skuplji. Ima, uosta-
lom, zgodno ime: „Hezel Aftnun”.
No apsolutno ne izgleda tako popo-
dnevno. Naprotiv, prilično „jutar-
nje”. — Lagano pucne jezikom us-
pravivši se brzo, jer se za njim ot-
voriše hotelska vrata iz kojih izađe
visoka mlada žena od oko dvadeset
pet godina.

Holidej namignu maršalu i okre-
ne se.

Vajat pogleda ženu. Na bledom li-
cu isticale su se velike i tamne oči.
Crna talasasta kao svila sjajna kosa
spuštala joj se do ramena. Imala je
na sebi plavu haljinu i kecelju, ko-
ja se spuštala skoro do njenih sjajnih
cipelica.

— Da li džentlmeni žele kupanje?

Rekla je to nekim dubokim gla-
som.

A oba „džentlmena” se začuđeno
pogledaše. I zatim brzo klimnuše
glavom.

Kupanje! Kada im je poslednji
put tako šta ponuđeno!

Žena mahne jednom dečkiću i po-
kaže na konje svojih gostiju.

— Džoni će se pobrinuti za sve.

Vajat klizne sa sedla, pruži uzde
Džoniju, kome je moglo biti najviše
deset godina a prijateljski mu pomi-
lova kovrdžavu kosu.

Na to i on uđe u „Grand hotel”,
koji je zbilja bio minijaturnih raz-
mera, ali vrlo uredan i čist.

Nakon što su svoje stvari uneli u
sobu, Holidej reče:

— Video sam malo pre dole u
dvorištu nešto što liči na nakovanj,
kada mi je leđi pokazivala dvorišnu
sobu...

Deset minuta kasnije leđi je mo-
gla posmatrati sa svog kuhinjskog
prozora kako visoki stranac u kož-
noj odeći stoji uz nakovanj a onaj
drugi potpaljuje vatru u istom og-
njištu koje se još pušilo kada se
njezin otac, pogođen od indijan-
skog metka, srušio u kapiji svoje ra-
dionice. Doduše, stari Aftnun nije
bio kovač, ali je bio čovek koji je
manje-više radio svašta, a što je
bilo još važnije, koji je manje-više
sve znao da radi.

Potkovića je brzo bila pribijena,
a okrugle oči malog Džonija su za-
divljeno gledale kako je to sve brzo
bilo gotovo.

— Ti si kovač? — upita čoveka iz
Misurija. — To baš ne bih pomis-
lio.

— A šta bi ti mislio? — upita
maršal.

— Hm, mislio bih... možda...

pošteno rečeno, pre bih rekao da si šerif.

Prijatelji izmene brz pogled.

Mališa sigurno nije ni slutio kako je bio blizu istine.

Gazdarica vikne da je spremno za kupanje.

Vajat reče Holideju:

— Džentlmen ima prednost!

Kockar odmahnu glavom.

— Mister, nisam tako čađav kao vi.

Dakle, maršal je bio prvi na redu.

Sam bog bi znao kako je ta velika metalna kada dospela u Virdžinija Siti. Voda je bila još nešto malo prevruća, tako da se Vajat morao poslužiti pripremljenom hladnom vodom u kofi.

Prostoriju je ispunjavao blagi miris lavande.

Kada je čovek iz Misurija, sveže okupan izašao na hodnik, naišao je na Džordžijanca koji je njušio zrak oko sebe.

— Hej, nameravate li ovde da otvorite kakav plesni salon? Otkuda vam taj miris?

— Bio je u vodi.

— Prava šteta što se nisam prvi kupao...

Nije morao da žali. Mis Aftnun se pobrinula da i druga voda bude „namirisana“.

Zatim prijatelji večeraše.

Već odavno nisu bili posluženi tako sočnim odrescima i tako ukusnom salatam.

A nakon toga im je lepa domaćica donela i dve šoljice kave.

Holidej je u neprilici češkao bradu.

— Prokletstvo, kada ne bismo večno morali kao slepci da se skita-

mo zemljom, sledeći nekog prokletog pacova, ala bih ostao ovde.

Vajat ga, smešeći se, pogleda.

— Ser Džon, niko vas ne zadržava. Pa vi možete ostati. I ako se ne varam, mislim da vam je ledi sklona.

— Zabluda, sklonost je usmerena ka vama. Posmatrao sam je kada ste pribijali potkvicu.

— Onda ste negde izgubili vaše oštre oči, mister. Dobili ste veći odrezak, lepši tanjir i prijatniji smešak.

— Hej, otkada vi tako oštro pazite na te stvari...

Još su se neko vreme raspoloženo šalili, a ni jedan od te dvojice, kojima je bilo tako oštro šesto čulo, nije ni slutio šta ih čeka.

Bili su na putu već nekoliko nedelja, sledeći ubicu Majka Hilgana, onog krvoloka, koji je na kraju Dodž Sitija napao jednu malu farmu i ubio trinaestogodišnjeg dečaka samo zato jer je uobrazio da ga je ovaj posmatrao.

Za vreme samog prepada Vajat Erp i Dok Holidej nisu bili u gradu nego u Gardn Sitiju, gde je brat Bat Mastersona imao neprilike s jednom bandom skitnica. Inače bi se već ranije dali u potragu za ubicom.

Tako je Hilgan stekao veliku prednost. U nekoliko navrata su gubili njegov trag, ali ubici ipak nije uspelo da se otrese dvojice „vukova“, koji su ga nanjušili. Sledili su ga sve dovde gore, u visoravan Stenovitih planina.

Čuli su za njega dole u Anakondi, a u Drimundu u točionici nabašase na trgovca koji je izjavio da je Hilgana video na Flejthid jezeru.

I kao i u Drimundu, bilo mi je suđeno da se i u Virdžinija Sitiju zadrže duže nego što su nameravali.



Dok se je maršal, uverivši se da su konji dobro smešteni i zbrinuti, prošetao još jednom kroz grad, a onda povukao u svoju sobu na počinak. Dok Holidej je napustio hotel i lagano pošao ulicom.

Firma „Mozaik-bara” se videla iz daljine.

Pripadao je debeljuškastom Kinezu Lu-Ceu.

Pričalo se da mali okretni Kinez prvobitno nije imao nameru da baš taj naziv izabere za svoj bar. Trebalo je to da bude neka kineska reč sa sličnim značenjem, ali je slikar koji je izradio firmu pogrešno razumeo. A kad je već bila napisana, a Lu-Ce nije imao nameru da plati još jedno pisanje, ostalo je pri tome kako je slikar napravio.

Tako je salun dobio čudan otmen naziv „Mozaik”.

Uostalom, čini se da slikareva ideja i nije bila tako slučajna. Jer je Lu-Ce, povinjujući se običajima svoje domovine, hteo da iskiti ukrasima napravljenim od šarenog papira, svoj salun, kao i vrata i prozore, samo što materijal potreban za to nije mogao da nabavi u potrebnoj meri, pa se obilno koristio staklom.

Sve je bilo iskićeno šarenim staklom. Prednja strana bara i tri stuba što su držala tavanicu bili su prekriveni pravim mozaikom od stakla.

To sve čak i nije bilo neukusno.

Tako je slikar sasvim dobro odabrao naziv „Mozaik-bar”.

Dok Holidej zatvori za sobom vrata, ukrašena mnogim tamnocrvenim, ljubičastim i žutim staklima, koja su pritom tiho zazveckala.

Muzika, koja se na ulici jedva čula, probi mu uši tvrdim ritmovima iz još ne tako starog orkestriona.

Jedna postarija jako našminkana devojka stajala je na nekom malom podijumu i pevala. To znači da je samo tako izgledalo na osnovu mićanja njenih usana i kreveljenja lica, kao i njihanje gornjeg dela tela. Naime, nije se čulo ništa. Zaglušujuća buka orkestriona nadjačala je svaki glas iz grla „lepotice”. Međutim, upućeni su znali, da se „umetnica” čuva, dakle da samo markira, bez i najmanje namere da svoje cenjeno grlo napreže u zadimljenom, dupke punom lokalu.

Šank je bio odmah desno kraj vrata i protezao se kroz celu dužinu saluna sve do podijuma, koji je zatvarao zadnju stranu saluna.

I svetiljke, koje su visile sa tavanice, kineski ljubitelj boja obložio velikim kutijama od stakla sa mnogo šara.

Džordžijanac, koga je to zabavljalo i kome to nije bio prvi salun koji je video, polako se probijao kroz redove stolova do šanka.

Kraj Kineza je stajala mlada žena. Možda oko tridesetih godina. Imala je smeđu kosu, lepe svetle oči i pune, sočne, mekane usne. Lice kao da joj je odavalo neku tihu setu.

Kada je ugledao elegantnog stranca Kinez se za čas stvori kraj nje.

— Dobro veče, ser. Jedan viski po

želji? Imam dobar skoč iz Kentakija.

Kockar se malo obazre po salunu i odgovori:

— Imate li brendija?

— I te kakvog! Prvorazrednog! Originalni Virdžinija brendi. Većina ovdašnjih ljudi dolazi iz Virdžinije. Ti se razumeju ne samo u sađenje duvana za cigare nego i u brendi što će vam kao ljubitelju brendija sigurno biti poznato...

Brbljajući, čovečuljak mu održi poduže predavanje o prednostima virdžijanskih vrsta brendija.

Holidej srkne nešto pića. Morao je priznati da nije bilo loše.

Gostioničara zaokupe novi gosti što su se gurali prema šanku.

Kada je ispraznio čašu, priđe mu mlada žena i upitno ga pogleda.

Kockar joj klimne glavom.

Ona mu ponovo napuni čašu.

— Vi ste stranac? — upita.

— Da.

— Danas ste stigli?

— Da.

— Želite li da se kartate?

On začuđeno digne glavu.

— Rado, no mislim da predstava još nije završena.

Žena baci prezriv pogled prema pevačici.

— Ova će ćurlikati do ponoći.

— To treba izdržati.

Ona se nasmeši i ne bez simpatija odmeri otmenog stranca.

— Odvešću vas do stolova za kartanje.

Holidej ostavi novac za oba brendija na šank i krene za njom.

Kasnije najteže će Vajatu biti da rekonstruiše ono što se dogodilo od časa kada je Holidej stupio u bar.

Tek kada su prošli već skoro ce-

lom dvoranom kockar opazi jedna vrata koja su vodila u neku „sporednu“ prostoriju. Nije, doduše bila zatvorena, ali nije ni zjapila otvorena.

Žena okrene kvaku i pusti Džordžijanca da pogleda u prostoriju, koja je bila osvetljena samo jednom svetiljkom koja je visila nad kartaškim stolom.

Okolo okruglog stola, presvučenog čojom, sedelo je nekoliko ljudi, udubljeno u svoj poker.

Žena reče poluglasno:

— Ovde svako može da se pri-druži.

Holidej joj klimne glavom. Vrata se za njim zatvore i on krene prema kartaškom stolu.

Žena se lagano vrati za šank.



Kada se čovek iz Misurija probudio, već uveliko je bio dan. Nena-viknut na dobar krevet i prijatnu sobu, spavao je znatno duže nego inače.

Ustade, opere se i nakon brijanja brižljivo obuče.

Prolazeći kraj vrata Doka Holideja za čas zastade osluškujući.

Unutra beše još sve mirno.

Maršal siđe.

Hotelijerka mu priđe, ljubazno se smešeći.

— Dobro jutro. Postavila sam vam tamo kraj prozora.

Vajat odgovori na pozdrav i sedne za sto na kome su bila postavljena dva pribora za jelo.

Nakon što je čekao četvrt časa, upita ženu:

— Da moj prijatelj nije možda već izašao?

— Ne, nije još ni sišao.
Vajat je čekao dalje.
Nakon skoro pola sata ustade i pođe gore.

U sobi čoveka iz Džordžije još uvek je bila tišina.

Maršal pokuca.

— Dok!

Ništa.

Pokuca jače.

A kada se i nakon toga u sobi još ništa nije pokrenulo, on otvori nezaključana vrata i ugleda nedirnuti i čisto presvučeni krevet.

Preko, na stolu, stajala je crna torba Doka Holideja, torba od krokodilske kože, koju je nosio sa sobom na svim svojim putovanjima. Levo, kraj ormana, stajala je prislonjena sačmarica, koju je od onog nezaboravnog dana u O. K. koralu isto uvek i svuda vukao sa sobom.

A kraj ormana, na jednoj vešalici, visio je njegov krznom postavljeni tamnosivi kaput.

Ali kockaru ni traga.

Vajat zatvori vrata i pođe dole.

Kraj samih stepenica stajala je vlasnica hotela.

Vajat izađe bez i jedne reči.

Zaustavio se tek napolju na verandi.

Mali Džoni se kraj susedne kapije igrao s jednim velikim crnim psom.

— Hej, Džoni!

— Ser?

— Dođi na čas ovamo.

Dečkić brzo priđe i raskorači se pred visokim čovekom.

— Zár ne, ti dobro poznaješ ovo mesto?

— Sigurno.

— Gde se ovde najduže karta?

— U „Mozaiku“.

— Gde?

— U „Mozaik-baru“. Tu sede sve do dva i tri sata u noći.

— Hvala.

Vajat mu baci novčić i krene dalje.

Nije bilo teško naći „Mozaik-bar“. I po danu se isticala ogromna firma, koju nije bilo lako prevideti.

Ulazna vrata behu još zatvorena.

Čovek iz Misurija pogleda kroz jedan od otvorenih prozora.

Stolice unutra su bile poslagane po stolovima, a neka žena je čistila prostoriju. Primetivši čoveka na prozoru, ona prestade s poslom, nasloni se na metlu i ukloni sedi pramen kose s čela.

— Još je zatvoreno — reče promuklim glasom. Mogla je imati oko pedeset godina, premda joj je izabrano lice još uvek odavalo tragove nekadašnje lepote.

— Da, to sam primetio.

— A šta zapravo želite? Piva ili viskija?

— Ništa od toga, madam. Samo jedno obaveštenje.

— Da?

— Da li ste vi ovde i po noći?

— Da. To jest, ovde spavam. Pozadi, u dograđenom delu.

— A gostioničar? Gde se on sada može naći?

— Ovde — začuje se zvonki, grleni glas iz tamne pozadine saluna.

Mali Kinez, tapkajući nogama, priđe u tamnom svilenom jutarnjem kaputu.

Merio je stranca nepoverljivim pogledom.

— Šta želite?

— Tražim jednog čoveka, koji se po svoj prilici celu prošlu noć kartao kod vas.

Da li je čovek stvarno iznenada nešto prebledelo, ili se to maršalu samo tako činilo?

— Ko to beše?

— Jedan stranac.

— Kako je izgledao?

Vajat dade kratak, ali vrlo tačan opis svoga druga.

Premda je Kinez već kod prvih reči čoveka iz Misurija tačno znao o kome se radi, ipak je saslušao opis do kraja, klimajući zamišljeno glavom.

— Da, taj čovek je bio ovde.

— Da li ste sigurni?

— Da. Govorio je čistim jezikom ljudi sa istoka.

— Koliko je dugo bio ovde?

— To ne mogu tačno da vam kažem.

— Po prilici?

— Nisam ga video kad je odlazio, ali u ponoć je još bio tu.

— Jeste li sami uz šank?

— Ne, zaposlio sam još jednog čoveka i jednu ženu.

— Kada bih mogao govoriti sa njima?

— Još spavaju.

— Onda vas moram moliti da ih probudite.

Tanke obrve se Kinezu staviše tačno tamo gde mu je na čelu započinjala nisko začesljana kosa.

— Ah, a ko ste vi da to možete samo tako zahtevati? Šta vi mislite? Ne mogu samo tako buditi ljude. Tek je devet sati. A po svoj prilici nisu legli pre dva.

— Ne želite da ih probudite?

— Ne.

— Dobro. Onda se za četvrt sata vraćam sa šerifom.

Vajat se odmakne od prozora.

Kinez, zaboravivši na svoju uobi-

čajenu ravnodušnost, brže otrči prema otvorenom prozoru.

— Mister!

Vajat se zaustavi i polako okrene, zlovoljno odmeravajući gostioničara.

— Čekajte, mister, pokušaću barem da probudim ženu. Morate to shvatiti: ako probudim radnika, moglo bi mi se desiti da me naprosto napusti. Posla će dobiti odmah u prvom salunu. Ljudi njegovih godina vrlo su traženi i nema ih.

On maršalu otvori vrata i skide stolicu sa jednog od stolova.

— Molim, pričekajte časak.

Tapkajući otrča u svojim šiljatim kožnim sandalama.

Žena je opet nastavila sa svojim poslom oko čišćenja prostorija.

Maršal stade kraj stolice razgledajući stubove iskićene staklom, svetiljke i šareni red boca.

Prokletstvo, da je ta prčvarnica u Dodž Sitiju, alaj bi bilo razbijenog stakla! Dogod ceo lokal ne bi bio uništen!

Ova hrpa stakala — pa to je bio izazov za besomučne strelce, kauboje, lovce na bizone i trapere.

Vazduh u salunu bio je zasićen odvratnim ustajalim mirisom hladnog duvanskog dima i viskija.

Negde u kući se začu lupa vrata.

Svež vazduh dopre sa prozora kada je kinez otvorio vrata prema hodniku.

— I žena ne zna — reče, očigledno misleći da je time stvar rešena.

Vajat obide tezgu i stade pred Kinezom.

— Gde spava taj čovek?

— Pozadi, u dograđenom delu. Ali znam da on...

— Šta znate?

— Da će mi otkazati posao. Onda mi vi ne možete stvoriti drugog čoveka.

Na to se čistačica uspravi, podupre se opet na svoju metlu i reče:

— Lut, ta ništarija vam neće po-beći. U to sam uverena. Federson i Heñvej su ga izbacili zbog pijanč-enja, a vi kod tog momka zatvarate i tri oka, samo zato što ovde izdr-žava po noći.

— E u tome i jeste stvar. Drugi bi u jedanaest sati da pođe kući. Sve druge gostionice imaju do jedanaest sati mnogo više posla nego ja ovde. Tek onda ljudi dolaze k meni.

— Dodite, moram da govorim s tim čovekom! — Vajat izgura Kine-za prvo u hodnik, a zatim u dvorište.

— Spava tamo preko u dograđe-nom delu.

— Dole ili gore?

— Gore. Dole spava kuvarica.

Vajat pređe dvorište i nekim vra-tolomnim lestvama popne se na gor-nji sprat.

Nije trebao dugo da traži svog čo-veka. Glasno hrkanje beše mu si-guran putokaz.

Idući za njim nije trebalo ni da se potrudi da pokuca na vrata: na-ime, njih nije ni bilo.

Na ulazu je visila samo stara krpe-tina.

Vajat je ukloni i na svoje čuđe-nje ugleda jednog crnca, kako hrče, ležeći preko kreveta.

Probudi ga.

Čovek je bio nešto oko četrdeset godina, visok, širokih, razvijenih ra-mena. Kolutajući očima promatrao je čoveka koji mu je remetio toliko zasluženi mir.

— Pa šta hoćete? Zar ne znate da

od vremena predsednika Linkol-na...

— Da, da, znam — prekide mar-šal njegovu bujicu reči — a možete odmah i dalje da spavate, Lut. Sa-mo bih hteo nešto da vas pitam...

Kada je čuo pitanje, crnac prođe rukom kroz kratku kovrdžavu ko-su.

— Pa, bio sam za šankom sve do blizu pola dva. No ne mogu se tač-no setiti kada je stranac otišao, a vi-deo ga jesam.

— Kada je to moglo biti?

— Rekao sam: ne mogu tačno da se setim.

— Kratko vreme pre zatvaranja? Ili mnogo ranije? Da li je bio jedan od poslednjih, ili baš poslednji gost?

Crnac zatrese glavom.

— Ne, nije bio poslednji. Mala je igračnica već bila prazna, kada su napred kod mene uz šank još stajali ljudi. Bragersovi i Ole Lečtin gore sa ovčarske farme.

— U to doba je mala igračnica već bila prazna?

— Da.

— Dobro, Lut. Još bih hteo da znam ko je sve bio u igračnici?

— Hm — crnac opet počese svoju glavurdu. — To nije tako jednostav-no, ja sam od jedanaest sati bio kod šanka. A ako želite, da se setim i drugih pojedinosti, morate me pu-stiti da se ispravam i siđem.

— To neću, mister. Uzmite vaš lepi crveni kaput i hodite sa mnom dole.

Crnac je, u stvari, bio dobričina i učini kako mu je rečeno.

Kinez ga je začuđeno gledao.

— Hej — zakrešti. — Inače tog momka ni u šest sati uveče čovek ne može izvući iz njegove pećine, a

sada izlazi već u devet. Šta li ste mu zato morali obećati, mister?

— Dupli viski — zakrešti crnac — ali on još i ne zna za to.

— Gostioničaru, molim vas dovedite onu ženu — reče Vajat.

— Već je u kuhinji.

Podoše u kuhinju.

An Šeriden je stajala uz prozor i laganim gutljajima pila kafu.

Ugledavši ženu Vajat skine šešir.

— Žao mi je, madam, ali...

— Ona ovde nije madam — zakrešti Kinez. — Ovde samo radi.

— Svejedno. Želeo bih da znam kada je stranač napustio salun. Ne-ko od vas to ipak mora da zna. Ko je naplatio račun?

Žena digne glavu i pogleda maršala zamagljenim očima.

— Ja.

— Kada je to bilo?

— Oko dvanaest.

— Pre ili posle dvanaest?

— Verovatno još pre dvanaest. Da, jer malo posle dvanaest su otišli Hardingerovi.

— Da li je otišao odmah pošto je platio?

— Ne znam. Ja sam i sama tada otišla na spavanje.

Kinez zagunda:

— Vi, mister, ispitujete kao kakav sudija. Šta ćete još? Rekli smo vam sve što smo znali...

— Ali ne sve što bih hteo da znam — reče maršal.

— A šta još želite da znate?

— Ko su bili ti ljudi s kojima se kartao?

Gostioničar namršti čelo.

— A ko bi to još znao?

— Ja znam — izjavi mlada žena, pa bučno spusti šoljicu na rub špore-

ta. — Greg O' Klif, mister Haler, mladi Efrajm i Gordon Bredli.



Nakon tričetvrt sata vrati se Vajat u hotel.

Mladi se Džoni još uvek igrao s crnim psom u kapiji.

Mis Aftnun se pojavi na kuhinjskim vratima dok se maršal uspinjao stepenicama.

— Još se nije vratio — reče ne pogledavši ga.

Vajat se zaustavi i zagleda u nje-
nu sjajnu kosu, u koju se zapleo sja-
jan trak sunca.

Polako se vrati niz hodnik i po-
gleda na sto koji je još uvek bio po-
stavljen za dve osobe.

— Zar ne biste popili bar kafu?

— Ne, hvala — odgovori Vajat i uputi se vratima.

— Ja bih otišla do mister Ferli-
ja — reče žena.

Vajat zastade na vratima i ok-
renu se prema njoj.

— Ko je to?

— Šerif. — Ona podigne levu obr-
vu i malo začuđeno pogleda čoveka.

Vajat se polako vrati i skide še-
šir.

— Žao mi je, madam, nemojte mi zameriti. Samo što... moj prijatelj za osam godina samo jednom nije došao da popije jutarnju kafu: kad je smrtno bolestan ležao na svom tvrdom ležaju tamo dole u...

Čovek iz Misurija učuta i pogleda na mali prazni sto, na kome je tre-
balo da bude serviran doručak.

— Možda ipak barem jednu šolji-
cu kafe? — reče žena nežno.

On potvrdno klimne glavom i uze ponuđenu kafu ali je popio stojeći

I tada učini nešto što još nikada tako rano i u to doba nije činio: pripali cigaretu.

Zena ga je posmatrala. Nije često imala goste kao što su bili taj čovek i njegov prijatelj. Većinom su to bili trgovci, krznima, traperi i slično. Ova dvojica su joj se dopala. Ne samo da su bolje izgledali, nego su bili i ugađenijeg ponašanja od većine drugih gostiju.

Dok je stranac odlazio, ona je stajala napred uz vrata i posmatrala ga kroz zavese na velikom staklenom prozoru.

Onda se uputi prema recepciji i uzme sa stola knjigu gostiju.

Upravo kad je završila sa unošenjem poslednjih podataka, na dvorišna vrata uđe dečak.

— Madam, on je otišao kod šerifa.

— Znam. A ti ćeš očistiti staju!

— Da, madam!

Dvorišna se vrata opet zatvore.

Hezel Aftnun pogleda poslednje ime, upisano oštrim uspravnim muškim rukopisom: Džon H. Holidej.

Iznad toga je, skoro sličnim rukopisom, samo malo više u desno nagnutim slovima, bile ispisane: V. Bejri St. Erp.

Ona opet zatvori knjigu i pođe prema kuhinji.

Pred vratima se zaustavi kao prikovana.

Vajat Erp i Džon H. Holidej!

Proguta pljuvačku i zbunjeno rukom pređe preko čela.

No — pa šta je tu najednom bilo tako čudnovato u tim imenima?

Holidej — Erp!

Erp! Vajat Erp! — I Dok Holidej!

Kao da joj je mrena pala s očiju.

Da, tu smo, ta dvojica nisu niko drugi nego Vajat Erp i Dok Holidej! U to se otvore prednja vrata.

Hezel Aftnun se osvrnu. I ne znajući osetila je.

Tamo napred stajao je visok, tamnopusat čovek sa čudnovato prodornim kao čelik plavim očima. Mora da je već neko vreme promatrao. Na svaki način je u to barem bila uverena.

Vajat Erp!

— Nema šerifa — reče.

Zena se zagrcnu.

Da li je to zbilja bio Vajat Erp? Čuveni maršal iz Dodž Sitija? Čovek, koga je u toj zemlji poznavalo svako dete? Šta bi tek Džoni rekao da je znao to njeno otkriće?

— Vi tražite Doka Holideja, zar ne?

Preko njegovog lica pređe samo kao mali tračak čuđenja, a onda mu se u uglovima oko očiju pojavi blagi smešak.

— Da, madam. — On joj priđe i sagne se u stranu da ugasi tek napola popušenu cigaru u jednoj pepeljari. — Otkud znate?

— Iz knjige gostiju.

— Ali tamo ništa ne piše o Doku Holideju.

— Kada čovek kroz punih sedam godina vidi uvek nove ljude, mister Erp, onda mu se izoštre zapažanja.

— Aha. A inače ko još ovde ima tako budne oči?

Ona slegne ramenima.

— Nadajmo se, šerif.

— A ko još zna za naš dolazak?

— Niko — barem od mene niko nije saznao. I ja sam to saznala tek pre jednog minuta.

Vajat se spusti na jednu stolicu.

— Poznajete li gostioničara iz „Mozaik-bara”?

— Lu-Cea? Da, svako ga poznaje u Virdžinija Sitiju. Došao je kad je sve bilo gotovo i kupio je najljepšu kuću.

— Kakav je to čovek?

— Teško je to reći. Prijatan je sa svima, kako je to već običaj kod kineza. Poznajem ga — a ipak ga ne poznajem. Teško da ima pravih prijatelja. Možda je mister Ferli još jedini koji je s njim zaista u prijateljskim odnosima.

— Šerif?

— Da, ma koliko god to grubo zvuči. Mister Ferli je dovoljno pametan da se nikome ne zamera i da sa svima bude u dobrim odnosima. Ne voli sukobe.

— Onda je to razuman čovek. Dakle, Dok Holidej je kod Lu-Cea igrao poker sve do blizu ponoći. Od onda je nestao bez traga.

— To zvuči kao neka jeziva priča.

— Tako je. A sve do sada to i jeste jeziva priča. Poznajete li nekog čoveka po imenu Bredli?

— Gordon Bredli?

— Da, sa njim je igrao poker. Žena klimne glavom.

— To je Englez. Stanuje gore u glavnoj ulici, iza pošte. Ima trgovinu konfekcije.

— A Greg O'Kifa?

— To je Škotlanđanin. Da li se i taj kockao sa Holidejem?

Da.

— Nadajmo se da ga Dok nije operušio. Inače se, naime, sa O'Kifom neće moći govoriti tri nedelje ama baš ništa.

— Zar je tolika tvrdica?

— I više...

88

Pola sata kasnije zaustavi Vajat svoga dogata pred vratima farme O'Kifa. Vrata su bila sklepana od zakovanih krivih letava, a u dvorištu su bile niske kolibe.

Lajući, dojuri crni ovčarski pas.

Vajat sjaše, gurne drveni zasun i s mukom otvori vrata koja se vukla po tlu.

Tu, gore, na visoravni, trava beše više nego kržljava i jedino je mogla još da posluži za ispašu ovaca.

Škotlanđanin O'Kif imao je malu farmu ovaca. Svuda na zapadu najviše su mrzeli odgajivače ovaca. No ovde gore, na visoravni Stenovitih planina, niko za njih nije mario i smradom, koji su širili oko sebe i koji je bio na zlu glasu ipak nisu izazvali ničije negodovanje.

Preko, u blizini kuća, pojavio se neki čovek. Star, sed i oronuo. Stajao je, naslonjen na kvrgav štap i gledao je u jahača vodnjikavim očima.

Pristajao je svom imanju, koje je bilo staro, zapušteno turobno i malo.

— Šta želite? — zakrešta stari za vreme kratke pauze, dok je njegov pas na čas prestao da laje.

— Možete li na čas smiriti tu životinju?

— Ne, dakle?

— Ja sam...

Pas je toliko lajao da bi se sve orilo.

— Dajte, umirite to štene!

— Dakle? — zakreštao je opet Škotlanđanin, neverovatno spretno upadajući u kratke pauze između uzastopnog psećeg laveža.

U to Vajat neočekivano skoči u

stranu i sagne se kao da će posegnu-
ti za kamenom.

Pas skoči unazad i skoro se zaguši
od laveža.

Vajat se uspravi i zamahne.

— Čoveče! — prodera se Škot.

Pas zavijajući pobeže.

Vajat se obrati starome.

— Vi ste se juče kartali kod Lu-
-Cea...

— Šta se to vas tiče?

— Jer tražim jednog čoveka, ko-
ji se kartao s vama.

Škot skupi svoje kao sneg bele
obreve.

— Koga?

— Onog stranca.

— On je otišao oko ponoći.

— To znam. Ali od tada je nestao.

— Šta se to mene tiče?

— Kada ste ga poslednji put vi-
deli?

— Kratko vreme pre ponoći.

— Gde?

— U kockarnici.

— Da li je otišao sam?

— Da.

— Je li dobio — ili izgubio?

— Dobio.

— Mnogo?

Škotlandanin slegne ramenima.

— Mnogo? Da, za mene bi bilo
mnogo. Za njega sigurno ne. Poku-
pio je pare, kao da se radilo o neko-
liko centi.

— Kolika je bila svota?

— Slušajte, čoveče, ja sam po-
reklom iz Škotske i...

— I ja! — prekine ga grubo Va-
jat, ma da se već nekoliko genera-
cija njegovih predaka rodilo na no-
vom kontinentu. — Govorite samo
mirno, dalje. Znam da Škoti ni iz
daleka nisu tako škrti na rečima
kako vi nastojite da ih prikažete.

— Šta vi želite od mene?

— Pre svega bih hteo da odgo-
vorite na moja pitanja. Ko je naj-
više izgubio?

— Svi smo jednako mnogo izgubi-
li.

— Koliko?

— Ne znam sasvim tačno. Otprilike
dvadeset dolara.

— Ne više?

— Ne.

— I onda je stranac otišao?

— Da.

— Je li se oprostio?

— Da, dotaknuo je rub šešira, is-
pio ostatak svoje druge čašice bren-
dija i bacio na stol jedan srebrnjak
kao bakšiš za poslugu..

Dakle, stari O'Kif ipak je znatno
pažljivije promatrao šta se zbiva
nego što je na početku hteo da pri-
zna.

— I onda je otišao?

— Da.

— Sam?

— Da.

— Ko je otišao posle njega?

— Ja.

— Ah! Jeste li ga još sreli? Na-
polju u točionici ili u predvorju?

— Ne. Već je bio otišao.

— Možete li reći koliko ste minu-
ta kasnije od njega napustili toči-
onicu?

— Nisam gledao na sat, ali moglo
je biti pet minuta kasnije.

— Sami ste otišli?

— Da.

— I sigurno znate da ga napred
uz šank i u prostoriji uopšte nije
bilo? Pa ni na cesti?

— Tako je.

— Hvala, mister O'Kif, nadam se
da je to sve što ste imali da mi ka-
žete!

Vajat Erp se vinu u sedlo.

Stari ga je gledao razrogačenih očiju.

— Ko ste vi zapravo?

— Zovem se Erp. Nikada niste čuli? Prastaro škotsko ime, mister O'Kif. Do viđenja — reče i odjaha.

A odmah za njim dojuri iza jedne šupe onaj pas, lajući iz sveg glasa.

33

Prošlo je oko tričetvrt sata dok je Vajat pronašao kuću drugog kartaskog partnera Doka Holideja.

Nemac Karl Cimerman, tesar, živio je do pre četiri godine dole u Virdžiniji i došao je s porodicom kojima ovamo u Virdžinija Siti.

Drugačije je tesar zamišljao grad u dalekim brdima koji je nosio ime države u kojoj je do sada živio. Zamišljao ga je većim, življim i poslovnijim. No kada je jednom već bio tu, onda je i ostao. Za tesara je svuda bilo posla i hleba.

Dosta se retko događalo, da se taj štedljivi i marljivi čovek našao uz poker gore u glavnoj ulici kod Lucie.

Juče je za to imao poseban razlog.

Nakon tri kćeri, žena ga je konačno obdarila sinom. To se je moralo proslaviti. A kako baš nije bio pijanac, mladi Efrajm ga je u Krejevu salunu nagovorio da malo okrenu karte u Mozaik-baru.

To je uglavnom bilo sve.

Što je tu izgubio dvadesetak dolara nije ga naročito bolelo. I tako i tako bi nešto potrošio u čast rođendana svoga sina.

Kad se sada iznenada pred njim

pojavi visoki jahač i pitao ga za stranca, koji je juče u časnoj igri dobivao, tesar se počeo po dugoj sedoj kosi i reče:

— Ja sam otišao nekoliko minuta posle O'Kifa. Zajedno s Bredlijem...

Dakle, maršal nije ni trebalo da traži Engleza. On je otišao zajedno s Nemcem, pa mu i ne bi mogao reći bog zna šta novo.

Zato upita tesara za kuću u kojoj je stanovao mladi Efrajm.

— Jubal Efrajm? — reče Nemač.
— Hm, pa taj je gore iz velike pilane...

33

Strugara porodice Efrajm nalazila se jedno pola milje severno od grada, tamo gde se visoravan počela naglo spuštati.

Sastojala se od nekoliko starih građevina. I, ma da je bilo tek nešto posle jedanaest sati pre podne, na velikom dvorištu, ograđenom visokim sivim drvenim kolibama, nije bilo ni žive duše.

On sjaši i obazre se.

Nešto iznad nekog skladišta, koje beše otvoreno prema dvorištu, izgledalo je da je bila smeštena stambena zgrada.

Vajat krene gore.

Do vrata je vodilo sedamnaest kamenih stepenica.

Stigavši gore iznenada za sobom začuje neki šum i opazi ogromnog bernardinca.

Životinja ga pogleda svojim krvlju podlivenim očima.

Vajat ga pogladi po glavi i ponovno zakuca na vrata.

I na ponovno kucanje niko mu ne odgovori, ništa se, ne miče.

Na to se pas progura kraj njega, kratko se zaleti i baci se na klimava vrata.

Ova se otvore i on ugleda pred sobom taman hodnik.

— Halo!

Niko ne odgovori. Čulo se samo tapkanje psa po drvenom podu, prekrivenim pilotinom.

Vajat zakorači u hodnik — i okrene se.

Vrata za njim su se zalupila i on se nađe u tami.

Brzo zakorači nazad da bi ih ponovno otvorio. Sa istrgnutom kvakom u rukama umalo nije pao na trag u hodnik.

— Prokletstvo!

Sada je ljudima još razvalio i vrata.

Sa kvakom u ruci krenuo je dalje hodnikom, pipajući i yukući se uz neki drveni zid, a hodnik kao da nije imao kraja.

Konačno nabasa na nešto mekano — levom rukom napipa psećju glavu.

Pa da, i tapkanje psa je prestalo.

— Ima li tu kakva vrata?

Pas se ne mrdnu.

Vajat se pogura napred i ustanovi da je tu kraj hodnika.

— Halo! Imali li koga?

Ništa.

Onda se opet začuju tapkavi psećji koraci.

— Hej, Bili, ostani tu!

Ali pas je već bio tu. U zaletu njegovu snažno telo proleti kraj čoveka iz Misurija i udari na nešto, a onda se sa škripom negde otvore jedna vrata.

No još uvek se ništa nije videlo.

Vajat pipajući krene napred i usput zapali šibicu.

Pas lagano zarezā.

Slabi trag svetla polako se uspinjao uz drveni zid i osvetlio jedna druga vrata, koja su stvarno bila tako blizu, da pas na tako malo udaljenosti nije ni mogao uzeti potreban zalet da ih otvori.

Vajat zgazi šibicu i snažno pokuca na vrata.

Činilo mu se kao da iz prostorije iza vrata dopire neki tihi šum.

No mogao je to biti i odjek. Za svaki slučaj okrene mesinganu kvaku i otvori vrata.

Preko neke zavese prodre nešto svetla u usko predsoblje.

— Halo!

— Da — šta je — začuje se kreštav i piskutav starački glas iza zavese.

— Mogu li ući na čas?

— Ako baš moraš!

— Da.

— Pa, onda napred!

On gurne zavesu u stranu, ali je prvo morao da propusti kao tele velikog psa, koji se uporno gurao napred, a koji mu je ipak otvorio dvojna vrata.

— Šta je s tobom, Hanibale?

Pas, imenjak slavnog vojskovođe, pocupka napred i mumlajući spusti se na pod.

— Pa šta ti pada na pamet? — začuo je maršal pitanje čoveka u sobi. — Sada taj nevaljalac već sam otvara vrata. Jubal mora i na ostalim vratima da postavi okrugle kvake.

— Halo!

Starac učuta.

— Halo, mister, mogu li ući? — Vajat je već bio u sobi i pogledom potraži čoveka koga nije mogao da otkrije.

Soba je bila velika, sa mnoštvom uglova i tako čudno pregrađena paravanima i slabo osvetljena jednim jedinim prozorom, da je čovek imao utisak kao da sve što je u njoj, nekako lebdi u prostoru i to u različitim visinama.

— Pa gde ste, mister?

Starčev glas je dolazio od one strane gde je bio prozor.

— Ovde. Šta želite? Danas ne stružemo. Ko ste vi?

— Tražim mistera Džuba Efrajma!

— Koga?

— Mene! — začuje se neki glas iz jednog ugla sobe, glas koji je bio tako nekako šupalj, da se maršal uplašeno trgnuo.

On se doduše okrenuo, ali je uzalud nastojao da u polutmini pozadine sobe uoči drugog čoveka.

— Pa ko li je to bio? — otme mu se nehotice.

— Moj otac — zakrešti čovek kraj prozora.

Vajat se zapanjeno okrene čoveku kraj prozora, koga je sada već nekako mogao da nazre u polumraku.

— Vaš... otac?

— Da, imate li možda nešto protiv?

— Ne, naravno, ne. Samo...

— On traži tvog klinca! — začuje se šuplji glas iz tame.

— Džuba? — upita čovek na prozoru. — Ah, Džuba vi tražite. Što to odmah niste rekli?

Vajatu bi glupo da kaže kako je to odmah na početku rekao.

Izgleda, da je čovek uz prozor sedeo u nekoj pletenoj stolici i sada se nagnuo nešto napred.

— Naime, i moj se otac zove Džub. Ne može više da podnese

svetlost, otkad je prešao stotu godinu. Sedi pozadi u mraku. E da, vi bi trebali Flojda. Taj sad nije tu. Mora da je u gradu. Ne znamo. Ja već odavno nisam bio u gradu. Novosti o onome što se tamo događa čujemo od malog. Tako je to, da.

— Zar se danas kod vas ne radi?

— Kako da ne! Uvek, čak i nedeljom pa i na božić, jer imamo toliko posla.

— Ah — i danas se radi?

— Da! — kreštao je starac i nagnuo se opet napred u svojoj stolici koja je očajno škripala, tako da je čovek iz Misurija imao osećaj da to ne škripi drvena stolica nego starčeve kosti.

— Ne čujete li zujanje testera i udaranje sekira?

Vajat osluhnu.

— Ne — odgovori iskreno.

— Šta? Oče, čuješ li ti to? On ne čuje testere i sekire. Čuješ li ih ti?

— Naravno — začuje se mukli odgovor iz dubine prostorije.

Maršalu je sinulo.

Zapuštena pilana, koja se maltenalazila u stanju propadanja, po svojoj prilici uopšte više nije radila. a Džub, sin onog starca na prozoru, bajao je svom ocu i dedu kako pogon radi baš kao i pre. Kako oba starca verovatno više uopšte nisu napuštala kuću i izlazili kroz onaj dugi mračni hodnik prema dvorištu, to nisu mogli ni proveravati tačnost njegovih tvrđenja.

A možda to i nisu hteli.

Ko bi to znao!

— Gde bih mogao naći vašeg sina?

— Bio je juče u brdima, dole na Granit Kaunti, zbog novih ugovora. To je daleko, a tamo opet ima

snega. Može biti da će se danas vratiti.

Da li je stari svesno lagao? Još pre jedne minute tvrdio je da je Džub u gradu.

Vajat odluči da završi s tom besmislenom posetom ovim čudnim starcima.

— Dobro, pa onda ću doći drugi put.

— Hanibale! — viknu stari. — Isprati ćeš čoveka.

Pas se tromo digne i otkasa pred Vajatom.

— Ako imate kakav posao, tada se morate obratiti Vestrihu. Mi smo preopterećeni, otkada tamo gore izgrađuju naselje. Džub od samog posla ne zna gde mu je glava... — resko je za njim odzvanjao starčev glas.

Malo pre je tražio posla u brdima, a sada od samih obaveza ne zna gde mu je glava.

Tapkajući, pseto je teško trčalo pred maršalom.

Kad Vajat ugleda malu svetlu tačku u daljini, bi mu jasno da je to rupa od kvake koju je istrgao.

U to ga neka lagana škripa primedi da osluhne i zastane. Škripa se čula iznad hodnika.

I pas je zastao.

Vajat pričekao časak i zatim po-
viče:

— Ima li tu koga?

Ništa.

Oprezno pipajući, krene desnom stranom hodnika. Prsti su mu lagano klizili preko hrapave neobrađene površine drvenog zida iznenada zastanu.

Dotakao je rukom ogradu jednog stepeništa.

Tu su, dakle, bile i neke stepenice.

A iz toga smera čulo se i čudnovato škripanje.

Da li je neko bio na stepenicama? Neko ko ga je video da je ušao u kuću?

— Hanibale — maršal oštro zove psa.

Životinja opet zamumla!

Vajat se priljubi uz stepenice i osluhnu.

No zaustavivši dah čuo je samo asmatično dahtanje životinje.

Onda krene dalje prema vratima i naglo ih otvori.

Pre nego što ih je za sobom zatvorio, naglo se okrene.

Gore na stepenicama ugleda muške čizme, prekrivene prašinom ili piljevinom.

Ostavi otvorena vrata i, reče:

— Mister, što ne sidete?

Tajac.

Samo je pas dahtao isplazivši jezik.

Vajat stane uz vrata i izvadi jedan revolver.

Tvrdo odzvanjaše metalni zvuk natezanja oroza u polumraku hodnika.

Na to se jedna od čizama pokrenu.

Čovek se lagano spusti stepenicama.

Bio je to stariji ćelavi čovek upalog lica, obraslog kratkim čekinjama. Imao je na sebi kratku jaknu i nebrojenim zakršama išarane pantalone.

Vajat je svoj kolj već davno vratio u futrolu.

— Ko ste vi?

Pas tiho zareža.

— Ova životinja me ne podnosi...

— Ko ste vi?
— Zovem se Efrajm.
— Jeste li vi... Džub Efrajm?
— Ne, ja sam Džael. Džubov stariji brat.

— Nisam znao da Džub ima starijeg brata.

— Mnogi to ne znaju...

— Sidite konačno dole!

— Ako me otac čuje...

— Treba da sidete!

Čovek se lagano spusti stepenicama: Bio je prilično visok i tako mršav, da mu je odeća, ma da premala, lepršala oko njega kao oko strašila. Stajao je tu i mutnim pogledom gledao u maršala.

— Vi... vi ste državni jahač, zar ne?

Vajat skupi obrve.

— Kako dolazite na to?

— Jer sam znao da ćete doći.

— Kako ste to mogli znati?

Čovek se nasmeja. Činilo se kao da u tom smehu odzvanja i ogorčenje i pakost.

— Kako? Znate, šerife — skitnica je uvek proganjana.

— Gde je Džub Efrajm?

— Malecki? Ne znam. Nisam to znao ni onda, pre sedamnaest godina, kad me otac skoro do smrti izbatinao.

I opet se nasmeje na isti način.

Čovek je ostavio utisak duševne poremećenosti, kao i ona dva starca na kraju dugog hodnika.

Ali onda reče:

— Naime, tako dugo već nisam ovde — to jest u kući. Postao sam skitnica, jer me je skoro ubio zbog njegovog ljubimca Džuba. Mati je umrla na porođaju, kada je radala maleckog. Od onog dana znao je samo još za Džuba.

Vajat se pažljivo zagleda u iscrpljeno lice toga čoveka.

Koliko li je mogao biti star? Daleko u pedesetim godinama.

Čovek reče:

— Imam četrdeset sedam godina. I to ne punih. Navršio bih ih u novembru, ako tada još budem živ.

Vajat je stekao uverenje da čovek govori istinu a da o nekoj duševnoj poremećenosti ne može biti govora.

— Od kada ste ovde?

— Od noćas.

— Od prošle noći?

Prognani sin vlasnika pilane klimne glavom.

— Napolju, daleko od svog doma, čovek je svuda skitnica. Naravno, ako nigde ne može da se skrasi. A ako čovek i ima nameru da se negde smiri, onda ga tako spopadne. Čovek se seti da mu je otac već ornuo starac, da je taj otac čoveka godinama tetošio kao svog naslednika, obećavajući mu u nasledstvo veliku pilanu. Džub je to sve promenio. I onda, onog dana, kada se sakrio, da me protera, onda se sve promenilo. Onda je on postao naslednik, gazda u kući i vlasnik pilane.

Mali, sedmogodišnji Džub.

Prognanik se opet promuklo nasmeje.

— Pilana. Pogledajte je, šerife! Upropastio ju je. Kao i mene.

Vajat je zamišljeno posmatrao čoveka. Onda reče:

— Pođite sa mnom.

Mršavi klimne glavom i reče:

— Svakako, šerife.

Pođe s njim niz stepenice, ne gubivši psa iz vida.

— Zar se ne bojite te zveri?

— Ne.

— Šerifi se nikada ne boje pasa.

Znam za to. To je zato što ne moraju stalno da žive van zakona kao mi...

Napustiše pilanu i krenuše zajedno, vodeći sa sobom konja.

— Ko vas je video da ste došli?

— Niko. A ipak ste me našli.

Već su prevalili stotinak jardi, kad Vajat iznenada zastane.

On pogleda skitnicu u oči.

— Na koliko računate?

— Zatvora — ili godina života?

— Oboje!

— Ako naletim na zlog sudiju, zapasće me tri godine prisilnog rada.

— A ako nađete blagog sudiju?

— Nema blagih sudija — gorko reče čovek.

Odozgo iz grada dolazio im je u susret jedan jahač.

Maršal se pažljivo zagleda u njega.

— Je li on to?

— Ko?

— Džub?

Mršavi se slabašno smešio.

— Ne. Ja sam ga, doduše, poslednji put video kada mu je bilo sedam godina, ali riđokosi balavac ni sa dvadeset i pet nema crnu kosu.

— Dakle, riđokos je?

— Da.

— Niste ga noćas videli?

— Ne.

— U koliko ste sati stigli?

— Oko jedan. Ali mogu vam reći ko je taj čovek, što dolazi. Premda je u međuvremenu prošlo skoro dvadeset godina. To je Danijel O'Kif.

Vajat ga začuđeno pogleda.

— Zar brat Greg O'Kifa, koji ima onu ovčarsku farmu?

— Prokletstvo, vi ste jedan od savim opasnih. ~~Ta poznajete već pola~~

grada. Gledajte, jaše preko prema zapadu.

— Živi li on kod staroga?

— Brat mu je. Stariji je nego što izgleda, ima mu skoro koliko i meni. S tom razlikom, što ja izgledam kao da mi je šezdeset. Zbog... Džuba!

On se okrene i stisnutom pesnicom zamahne preteći prema propaloj pilani.

— Hajdete, šerife, vodite me odatle. Hvala bogu što ste stigli ovamo pre njega.

— Pre koga?

Da li je možda čekao brata? Vrebao na njega? Da ga ubije?

Čovek, koji se sedamnaest godina skitao zemljom, mogao je koješta toga imati na savesti.

No maršal ga nije iz tog razloga poznao da ide s njime.

Što je taj čovek imao na rabošu to je sad bilo od drugostepene važnosti, čovek iz Misurija je bio uveren na će to već saznati.

No i sam zapravo nije znao kakve je namere imao s tim navodnim Džuelom Efrajmom. Poveo ga je sa sobom na osnovu nekog neodređenog nagona da će ovog nestalog ili proteranog sina, koji se opet tako iznenada pojavio, moći upotrebiti protiv toga Džuba Efrajma, a možda i protiv drugih.

Na mršavkovo veliko iznenađenje Vajat ne krenu prema glavnoj ulici, nego skrene u jednu manju sporednu ulicu.

Stigavši na domak šerifove kancelarije skitnica se nehotice zaustavi i zagleda se u dvorišnu kapiju.

— Vi se, Džuel, još dobro snalazite ovde.

Skitnica klimne glavom.

— Da, tada je zvezdu nosio Dživ Ferli. Mora da je već davno pokojni.

— Varate se. On je živ. Kao što živi i vaš otac a očito još i vaš deda.

— Deda? Isključeno. Bio bi preko stotinu godina.

— Može biti.

Skitnica okrene glavu.

— Deda? — Njegove ugasle oči kao da živnuše. — Bilo bi upravo neverovatno, kada bi još živeo, šerife. Kad bi taj još živeo, mirno bih podneo one godine u kamenolomima. On je uvek za mene imao razumevanja. I bio je uz mene kraj velike testere onda, kada sam otišao. Dao mi je tri zlatnika za put...

Skoro je izgubio glas, zagrcnuvši se od uzbuđenja.

Vajat uhvati čoveka za nadlakticu i odvede ga dalje.

Ovaj je apatično kasao uz njega sa stoičkim mirom.

— Džoel Efrajm, ako ste nekog ubili, bićete obešeni.

— Ubio? — čovek okrete svoju kruškoliku glavu. Na licu mu se pojavi izraz odvratnosti i bezgraničnog zaprepašćenja. — Ubio? Mi smo iz Virdžinije. Mi smo kvekeri.

Dakle, ti Efrajmi, ti osobenjaci su bili kvekeri.

— A šta ste si to natovarili, Džoele? — upita Vajat naprečac.

— Šta? — Čovek spusti glavu.

— Vi ste malo pre poželeli blagog sudiju...

— Pa recimo: — jednog pravednog! Pravedan sudija bi me pustio da idem svojim putem. Skitnica. U doba moje najdublje bede prosjačio sam. To je bilo sve.

— Zakunite se!

Na to Džoel Efrajm digne glavu i pogleda ga čvrsto u oči.

— Kunem vam se, šerife, životom moje majke i životom moga dede.

Vajat se duboko zagleda u oči nesrećnog čoveka.

Ovaj izdrži prodorni ispitujući pogled.

Tada je maršal bio uveren da je čovek govorio istinu.

— Hodite.

On ga uvede u dvorište.

Neprimećeni udoše u kuću. Prodoše čak i hol.

Kada su bili na zadnjoj stepenici, dole iz kuhinje pojavi se žena.

— Maršale — ote joj se. Zacrvenila se kao paprika kad gore ugleda siluetu onog drugog čoveka. — Jeste li... ga našli?

Vajat odmahnu glavom.

Žena ga upitno pogleda.

— Mogu li nešto učiniti za vas?

— Madam, trebam još jednu sobu.

— Da. Da dođem gore?

Upitala je to, kao da nešto naslućuje.

A onda dva čoveka gore na stepenicama behu joj za to zahvalni.

— Ne, nije potrebno. Mogu li uzeti onu sobu pored moje?

— Naravno, mister Erp.

Sada je to bilo izgovoreno. Nenaмерно.

Džoel Efrajm zabaci glavu.

— Erp? Maršal Erp? — Vi... ste Vajat Erp?

— Da! — Vajat se unese u oči onom drugom, ne bi li u njima otkrio trag kakve krivnje.

No nije opazio čak ni straha — samo bezgranično čuđenje.

U to skitnica reče:

— Jedanaest puta su me hapsili.

I upoznao sam najrazličitije čuvare zakona. Ali sve od časa kad sam vas ugledao neprestano mislim na to kakav ste vi to osobit čovek! Sasvim drugačiji nego ostali...

Vajat ga odvede u sobu kraj svoje.

— Zamoliću dole ženu da vaše ime ne unese u knjigu gostiju.

Džoel Efrajm je stajao usred prijatno nameštene sobe i upitno posmatrao čoveka iz Misurija.

— Šta nameravate sa mnom, maršale?

— Sedite.

Efrajm se osvrte, tražeći gde će da sedne.

Ugledao je stolicu presvučenu tamnoplavim plišem.

Tada odmahnu glavom.

— Ne, samo ću zaprljati. A ako bude prijava, imaću neprilika. Uopšte...

— Džoel, ja sam sobu najmio za vas. A sada pažljivo slušajte!

On ispriča čoveku sve što je mislio da mu može reći.

Efrajm ga je pažljivo slušao.

Kad je maršal završio, on mu reče:

— Dok Holidej! Video sam ga jednom pre niz godina. Dole u Taksonu. Bože moj, kako li me je taj čovek ushitio! Bio je kralj među svim tim razbijačima, goničima, trgovcima i tako zvanim građanima. Dobro, ali ne mogu da zamislim kako bih vam mogao biti na pomoći.

— Možda i neće biti potrebno. No nije ni isključeno. U svakom slučaju, ostajete ovde tako dugo dok ne dođem po vas.

— Ovde...?

Čovek se opet ogleda u sobi.

— Da, imate ovde sud s vodom, a

doneću vam još sapuna. Onda se operite, obrijte, a, s moje strane, možete nakon jela i malo prileći i odspavati jednu rundu.

— Nakon jela...?

Vajat naruči jelo za čoveka, donese mu sapuna, svoju novu čistu košulju i jedne pantalone s parom novih čarapa.

Džoel Efrajm stajao je ukočeno i bez reči: ovakvoj iznenadnoj promeni svoje sudbine se nije nadao.



I opet maršal ode bez jela, na veliku žalost Hezel Aftnun.

On ode u točionicu, no kako tamo nije saznao ništa novo, krene u šerifovu kancelariju.

Tamo je za majušnim pisaćim stolom sedeo sed, krupan čovek koji je, stenjući od muke, nastojao da nekim patrljkom od pera napiše po belom listu papira nekoliko čistih i čitljivih slova.

— Ah, do vraga! Čoveče, sada sam zapackao! Nakon što sam već napisao tri uredna reda. Niste li mogli doći jedan sat kasnije, onda bi tih pet redi bilo gotovo. Sada mogu početi sve ispočetka. Vrag ga odneo.

Vajat pogleda u papir.

Radilo se o jednostavnom izveštaju, koji se odnosio na neku krađu goveda na ranču, jednu i po milju severozapadno od grada.

Vajat uze čist papir, bez reči mu uze pero iz ruke i na najveće zaprepaštenje čoveka nevičnog pisanju za tili čas napiše tih nekoliko redaka.

Šerif Ferli buljio je u njega kao u neko vanzemaljsko biće.

— Hej, pa vi pišete još bolje nego Džoni.

— Mislite li na onog klipancića iz Grand hotela?

— Da! — Šerif se rukom lupi po ustima. — Ja magarac pa to niko nije smeo da sazna.

Tako to dakle beše. Okretni mali sluga zarađivao je još par centi onako usput podupirući šerifovu nepismenost.

— Krasno! — divio se šerif, zagledajući neprestano u izveštaj. Iznenada mu pade u oči kako je tačno i jezgrovito stranac prikazao stvar. Odakle li je mogao znati da levo dole mora biti naslov, desno ime, ispod naslova mesto, a pod tim datum?

— Hej, baš sam hteo da vas ponudim pićem, no mislim da pre toga, predostrožnosti radi, moram pitati ko ste vi u stvari?

— Zovem se Erp.

— Ah, a šta želite u našem... — Krupni čuvar zakona iz Virdžinija Sitija prekine naglo svoj govor i zablene se u čoveka iz Misurija svojim razrogačenim očima.

— Šta ste to rekli, čoveče? Kako to želite da se zovete?

Vajat se smeja. — Pa ja i ne znam da li baš želim tako da se zovem, mister Ferli.

— Vi me poznajete? I rekli ste, da se zovete Erp? Hej, to mi izgleda sumnjivo, tim pre, što ste se tako tačno snašli s onim papirnim mudrolijama. Jeste li vi možda jedan iz porodice Erp?

— Da, sasvim sigurno a u svakom slučaju moram da pripadam nekoj porodici.

— Mislim na porodicu maršalske braće.

— Ima ih još samo dvojica.

— Tačno. Morgan je mrtav. Klan-tonovi su ga ubili u Tombstonu.

Vajat klimne glavom, pri čemu mu tamna senka pređe preko lica.

— A vi...? — Ferli ispruži svoju ruku nalik na sekiru i upre prstom u Vajatove grudi. — Vi ste Vajat Erp! Imam li pravo?

— Da, u pravu ste. Slušajte, mister, imam jednu molbu. — Vajat je hteo da se što brže makne s mrtve tačke. Brinula ga sudbina njegovog prijatelja.

Ali se sedokosi nosilac zvezde nije dao zaustaviti.

— Vi ste, dakle, stvarno Vajat Erp?

Obišao je svoj pisaći sto brzinom koju niko od njega ne bi očekivao, obzirom na njegovu težinu, i tresnuo čoveka iz Misurija gromko po ramenu.

— Vajat Erp, bože moj, koje li radosti... Već sam godinama želeo da vas jednom sretnem. Šta li sve nisam čuo o vama i čitao! Vajat Erp, veliki Vajat Erp je sa Dok Holidajem...

Kao pantera Vajat se zakači odmah za to ime kada je već jednom palo.

— Kad već govorite o Dok Holidaju, baš zbog njega sam i ovde...

— Zar je i on tu? Zašto ga odmah niste povelili sa sobom. I njega bih isto tako rado pozdravio.

— On je bio tu! — prekine ga Vajat tako glasno da je šerif morao da začuti.

— Bio tu? — upita začuđeno šerif. — Šta to treba da znači?

— Došao je juče sa mnoštvom u grad. Hteli smo do Flejthid jezera. Holidajev konj je izgubio jednu potkovicu, pa smo morali da svratimo u grad.

— Jeste li se vi već smestili? Pa,

imam samo malu skromnu kućicu, ali bio bih veoma počašćen...

— Stanujem u Grand hotelu...

— Ah, u Grand hotelu. Naravno. Taj vam i bolje pristaje nego mala Ferlijeva kuća.

— Dok Holidej se kartao tamo preko kod Lu-Cea sve do oko ponoći sa starim O'Kifom, Bredlijem, Hale-rom i mladim Efrajmom. Od ponoći mu se izgubio svaki trag. Nije se vratio u hotel i...

— Šta kažete? — prekine ga šerif. — Nije se uopšte vratio u hotel?

— Ne...

— Ali to je isključeno. A šta veli kosooki lopovčić Lu-Ce?

— On ništa ne zna. Žena, koja radi kod njega izjavila je da je stranac otišao oko ponoći.

— Ah, oni ne znaju ko je to bio?

— Ne.

— Pazite, onda odmah u sedla i najpre potražimo Bredlija. Zatim ostale, pa ti moraju znati šta se dogodilo. Ako se šta zbilo, onda...

— Bio sam već kod svih.

— I?

— Samo nisam našao Džub Efrajma.

— Ah, ta prokleta pijanica sigurno opet spava pod kakvom štalom dok se ne otrezni. No, toga ćemo već naći.

Oni krenuše zajedno, pretražiše bezbroj štala i senika, iznudiše si pod najluđim izgovorom pristup u dvorišta i spremišta alata — ali ne nađoše ni traga onom koga su tražili.

Vajatu je šerif, ma da dosta trom, bio koristan pratilac na putu kroz dvorišta, samo mu je stavio do znanja da ne smatra za potrebno da ga svuda predstavlja.

Ferli je odmah shvatio.

— Dobro, ali ako O'Kif zna vaše ime, znaće ga uskoro i njegov brat, a taj nije tako ćutljiv kao stari.

— Pa, onda se tu više ništa ne može. I mis Aftnun zna ko sam.

— Ta zna da ćuti.

Maršala je radovalo što zgodna mlada žena nije brbljivica.

Međutim, Ferlija se nije moglo odvratiti od pomisli da je mladi Efrajm odvuкао Džordžijanca još na koju čašu pića.

— To je potpuno isključeno! — izjavi Vajat Erp. — Dok Holidej je napustio „Mozaik-bar” dok je Džub Efrajm još sedeo u igračnici i zabavljao se s drugima. Još je sedeo tamo kad su odlazili O'Kif i Englez.

— Ipak, razmislite, maršale, nije moglo biti druge. Pili su „biligali”, indijansku rakiju, a ta će oboriti i najjačeg vola.

— Holidej ne pije indijanske rakije. Pije samo brendi. I uvek samo toliko koliko može podneti!

Ferli odmahne.

— Nepotrebno se brinete, mister Erp. Poznajem indijansku rakiju, a poznajem i Efrajma. Taj tip se ne zavuče u svoje gnezdo u pilani dok mu kanal nije pun.

Tražili su dalje.

A predveče, jedva da u gradu beše kakva štala ili ambar koji maršal ne bi poznavao.

Kroz dvorište su se vratili u Grand hotel.

U susret im dotrči mali Džoni.

— Hej — poviče — vaš prijatelj je otišao!

— Ko? — upita maršal sluteći zlo.

— Onaj čovek, s kojim ste se u podne vratili

Vajat otrči u kuću.

Hezel Aftnun stajala je na stepenicama.

— Otišao je pre jednog sata.

Vajat odjuri gore i gurne vrata od sobe koju je bio najmio za skitnicu.

Soba je bila prazna.

Na krevetu su ležale čarape, nova košulja, pantalone i jedan bivi-nož.

A kraj toga cedulja.

— Maršale, duboko ste me postidili. Bio sam na lošem putu. Takvom, da to možda i ne slutite. Molim vas, ne morate me tražiti. Vraćam se opet na svoj stari put. Dalje od sveta u koji ne spadam...

Vajat odjuri niz stepenice.

Dole je stajao šerif s ženom iz hotela.

— Brzo se vraćam — dovikne maršal šerifu, otrči prema dvorištu i zajedno s Džonijem osedla oba konja.

Onda odgalopira iz grada, udarivši prema jugu ka brdima.

Već nakon jedva jedne milje vide ga pred sobom desno od puta na tvrdom kamenitom tlu kako korača vukući noge.

Kada je začuo topot kopita dva konja baci se na tle.

Uprkos tami, na svetlosivoj pozadini kamenja nije se mogao sakriti pred čovekom iz Misurija.

Vajat se zaustavi sasvim kraj njege.

— Ustanite, Džoel!

— Maršale. — Čovek se podiže. — Vi ste! Mogao sam to i pomisliti.

— Popnite se!

— Na konja? Je li to konj Doka Holideja?

— Da.

On se stenjući uspuza u sedlo.

— Nisam više nikakav jahač...

Vajat ga pogleda.

— A zašto mi zadajete toliko posla?

— Nisam hteo...

— Hoćete li mi dati časnu reč da ćete sada ostati u hotelu.

— To ne mogu.

— Onda, dakle, hoćete da me prisilite da vas zatvorim u čuzu.

— U...? — upita ovaj uplašeno, imajući pred očima ugodnu sobu u hotelu Hezel Aftnun. — Ne... onda vam radije dajem časnu reč.

— Časnu reč jednog džentlmena, a ne jedne skitnice, Džubel Efrajme?

Nesretnik čvrsto stisne maršalovu ruku.

Na povratku iznenada reče:

— Stvarno mi je žao. Nisam hteo da vam budem na teretu, maršale, i da se još i za mene morate brinuti. Znam, imate i sami dosta briga. Ali... hteo sam naprosto da nestanem, daleko od mesta na kome sam doživeo toliko teških časova i na kome sam bio spreman da dočekam još teže časove i da zapadnem u još veće zlo.

— A sada ćutite. Imam stvarno drugih brig.

— Još ništa o Doku Holideju?

— Baš ništa.

— Razmišljao sam o tome kada sam išao prema brdima. Kao i onda, kada sam pobeo u cik zore. Samo što sam onda za mnogo godina bio mlađi. Znao, mislio sam na svoga dedu. Razmišljao sam kako je već onda bio prastar čovek, poluslep, premda, je još stajao uz testeru. K nama je koji puta dolazio Dok Holborn, zato što je s njim zajedno došao ovamo iz Fermona, tada, pre mnogo godina, kada grad još nije ni bio sagrađen. Ovaj mu je već onda

rekao da ne sme više raditi jer su mu od one večne prašine bolesna i razjedena pluća.

Vajat zaustavi svog konja.

I opet se seti slutnje koja ga je spopala kad je stajao pred vratima i pred kamenim stepenicama, kao iznenadni dašak jedne pomisli.

Onaj čovek u mračnom kutu one prostorije nije mogao biti stari Efrajm!

Pa taj više nije mogao da živi!

Morao je to biti mlađi čovek, koji je iskrivio glas, imajući za to nekog razloga.

A starac na prozoru je bio s njim u dosluhu.

Džub Efrajm — on je morao biti u kući kad je Vajat bio tamo! Sedeo je u mračnom uglu i strancu odglumio svog pradedu.

Sasvim prepreden plan, koliko god izgledao prost.

Jer, ko bi došao na ideju, da nekog prastarog čoveka, koji je već izbegavao svetlost, grubo odvuče na dnevno svetlo, pa i da ga muči samo sa odsevom jedne upaljene šibice?

Ali, nije li i šerif tvrdio, da stari još živi? Rekao je čak, da on to tačno zna. Jer ako bi stari umro, on je prvi, koji bi to morao saznati. A do danas se to nije dogodilo.

— Ko u Virdžiniji Sitiju umre — rekao je — ima kod mene da se odjavi! To znači, neko od njegovih ljudi ima da mi javi. To odmah sa svim podacima unosim... Kako to „odmah” izgleda, to je maršal već imao prilike da vidi,

No jesu li ona dvojica tamo na propaloj pilani mogli doći na ideju da tamo zadrže jednog mrtvacu? Ta-

mo da ga sahrane a svet da obmanjuju da je još živ?

Čemu to?

Zašto bi se Džub Efrajm rešio na

A njegov otac? Zar se samo pretvarao da je tako starački nemoćan? Ili je znao za marifetluke svoga sina?

Šerif Ferli pričao je Vajatu da pilana u stvari i ne radi. Džub ju je samo sasvim retko kada stavljao u pogon i to onda kada je već bio tako bez novaca, da nije video drugu mogućnost nego da radom zasluži barem ono najnužnije što je trebalo za njegovo i za izdržavanje oba starca.

Oba jahača su u međuvremenu opet stigla do grada.

Džuel Efrajm siđe s konja i upitno pogleda maršala.

— Ja treba opet da odem u sobu...?

Čovek iz Misurija klimne glavom.

U tom času se pred hotelskim ulazom zaustave jedna lagana kola.

Jedan crnac siđe i skine nekoliko korpi i kofera s prtljažnog prostora.

Napred, pod nadsvodenim mestom za kočijaša, sedeo je još jedan čovek.

Jedan belac. Bio je visok, širokih ramena i koliko je Vajat mogao razabrati pri bledom svetlu što su ga bacale svetiljke na ulazu u hotel, vrlo elegantno odeven.

Lice mu maršal nije mogao raspoznati. No sudeći po pokretima mogao je imati oko pedeset godina, ali je bio još vrlo okretan i hitar.

Sišavši s kola izdere se na crnca:

— Šta je crna lenštino, tek si skinuo dve korpe i jedan kofer?

Crnac ga začuđeno pogleda.

— Ser, nisam čarobnjak — reče.

To nije smeo učiniti.

Munjevitom brzinom gorostasni belac trgne iz pojasa dugačku kandžiju sa kratkom drškom i za čas ona uz zvižduk prasnu na crnčevim leđima.

Udarci su padali kao kiša, a pri tome je divljak urlao kreštavim glasom:

— Da te đavo odnese prokleti tvore! Pokazaću ti ja kako se bezobrazno odgovara! Ti prokleta smrdljiva crnčino!

Udarci su nemilosrdno pljuštali po sluzi, koji se urlajući savijao od bolova.

— Stoj! — začuje se metalno oštar glas preko ulice.

Čovek zastane i začuđeno okrene glavu.

Iza njega stajaše Vajat Erp.

— Čoveče, šta hoćete! Vidite da sam zaposlen.

— Zaposlen? — Vajat ga pogleda sevajući očima. — Vanredno zaposlenje za civilizovanog čoveka!

• Tada se onaj drugi potpuno okrene, mereći ga upitno.

— Šta vam pada na pamet, čoveče? Mogu da batinam svog slugu tako dugo dok se to meni svidi. Usudio se da mi protureči. A svaki otpor se mora slomiti u začetku! Zabranjujem tu svako mešanje.

I već opet pljasne kao prst deo kožni remen na crnca koji se u tom času zatekao iznenađen i nezaštićen, tako da je ovaj zauurlao kao ranjena zver.

Na to Vajat skoči napred i stane pred crnca.

Onaj drugi je trgnuo kandžijom u vis pa zastane i zauurla:

— S puta skitnico, jer ću udariti tebe!

— Usudi se!

Koža zviznu kroz zrak — ali je maršal uhvati, naglo trgne nazad, gorostas odleti u stranu a držak kandžije zasnira zrakom.

Vajat baci kandžiju u stranu. Stajao je tu uspravan kao div a iz očiju je sipao strele na onog čoveka.

Taj se približi, sikćući.

— Skitnico, šta si se to usudio.

— Mister, upotrebljavajte oprezno tu reč. — U glasu čoveka iz Misurija se nedvosmisleno razabirala pretnja. — I zapamtite: prošlo je vreme robovlasništva, što ste vi izgubili iz vida.

— Šta vi to, čoveče, uobražavate! Moje crne slugе mogu da bijem koliko mi je volja!

— Varate se — a imate smolu, ako to još učinite u mom prisustvu. On je čovek kao vi i ja i kao svaki drugi. Svejedno kakve mu je boje koža. Ako već nekoga morate da bijete, udarajte sebe. Čini mi se, da bi vam to koristilo!

Tim rečima se okrene od potpuno nezverenog stranca.

— No, to je vrhunac — urlao je stranac. — Čekajte momče, ta će priča još imati i svoj nastavak. Zna li vi uopšte ko sam ja? Zovem se Frederik Gi Estor, ja...

— Ne interesuje me ko ste vi. Znam da ste divljak. To mi je potpuno dovoljno. Čovek koji nije nekoga bez ikakve potrebe volovskim bičem za moje pojmove ni po čemu se ne razlikuje od divljaka.

— Ah — od divljaka! — dahtao je čovek. — Dobro, još ćemo razgovarati!

— Ne bih vam to savetovao čoveče!

— Salomone! Pasji sine! Gubi se,

odvuci te drangulije u hotel! A onda da se pojaviš u dvorištu. Tada ćeš doživeti takvo pranje kakvo u svojim najsmelijim noćnim morama...

Hezel Aftnun je promatrala scenu. Sada stupi na rub svoje verande.

— Naredite, mister, da se stvari opet natovare!

Stranac zbunjeno pogleda gore.

— Šta to treba da znači?

— Takve ljude, kao što ste vi, ne trebam u svojoj kući. Izvolite se propitati dalje!

— Ah! — Čovek ustukne korak nazad i upre svoje snažne ruke o bokove. — Pa to biva sve lepše i lepše. Najpre se ovaj čovek tu usuđuje da upotrebi protiv meñe jedan rečnik na kakav nisam navikao, a sada još i ova...

Vajat se okrenuo i brzim korakom našao sasvim pred njim.

— Mister, ja sam vas upozorio! A sada poslušajte pa se brzo popnite u ta vaša kolica i gledajte da nestanete, jer će biti zla!

Frederik Estor je ostao bez reči. Tako nešto mu se još nije desilo. Samodopadljiv čovek je prvi put doživio da ga je neko omeo u nečemu.

Maršal iz Dodža sigurno u tom času nije ni slutio kakav će nastavak imati ta scena, koja se upravo približavala kraju. Nastavak, koji će se otegnuti godinama.

Ali i Frederik Estor to u ovom času verovatno nije slutio.

Jednim trzajem se okrene, popne na kočiju i trgne visoko uzde.

— Heja! Hej! — on potera konje.

— Ser! Koferi — uzrujavao je crnac.

Ali pobesneli čovek nije više ni-

šta čuo ni video. On zgrabi kočijaški bič i tako besno mlatne s njime po životinjama da se bič slomio, a konji u besnom kasu odjuriše.

Crnac je buljio za njim, a zatim pogleda na korpe i kofere.

— Šta da sada radim? — obrati se maršalu.

— Želite li da ostanete kod toga grubijana?

— Posla možete odmah dobiti kod mene — upadne Hezel Aftnun.

— E pa tako — reče maršal. — Prebacite te stvari tamo preko kod šerifa, pa neka ih vaš bivši otmeni gazda preuzme, ako mu je po volji.

Crnac pogleda Vajata svojim vernim očima.

— Ser, ja... rado bih vam stisnuo ruku.

Vajat mu pruži svoju desnicu.

— Samo stisnite, burazeru, nema zapreke.

Crnac uzbuđeno odvrati:

— I još nešto vam moram reći... Jedva je govorio od uzbuđenja. — Ako bih vam ikada bio potreban, znajte, da na Salomon Rous Melhizedeka možete računati, dogod je živ.

U to se i Džozel Efrajm dogura te takođe stisne Vajatu ruku.

— Bili ste... veličanstveni, maršale.

Salomon Rous Melhisedek se okrenu.

— Šta, on je jedan od maršala?

— I te kakav — reče Džozel, budalasto se cereći, dok je, provlačeći se kraj Hezel Aftnun, ulazio u hotel.

— No, da je to još čuo mister Estor! Taj bi crko od besa. I baš se morao zakačiti s jednim maršalom!

— Ser, ako se pravo uzme, ja sam se s njime zakačio — reče čovek iz Misurija. — Tako, a sada odnesite te korpe i kofere, pa vam evo vašeg novog gazde. Nadam se da ćete mu služiti isto tako verno kao i bivšem.

— I vernije i rađe! — Crnac uperi prema ženi svoje oči u kojima se zračilo zadovoljstvo.

Vajat Erp mahne malom Džoniju.

— Hej, momče, odvedi konja opet u staju.

Mladić klimne glavom i uhvati dobačene užde, dok maršal opet potera svoga dogata.

Šerif Ferli izađe upravo iz svoga ureda.

— Hej, šta ono crno momče to dovlači k meni?

— Nešto prtljaga, po koji će može biti nekoga poslati bivši vlasnik.

— Što li je pobeo?

— U stvari je obratno: pobeo mu je gazda.

Ferli zatrese glavom.

Vajat se zaustavi kraj njega.

— Mogli biste me otpratiti.

— Kuda?

— Do pilane.

— Do Efrajma? — upita Ferli zbunjeno.

— Odjahaću tamo, jer bih hteo da govorim s Džubom.

— Ali nismo ga nigde našli. Vi ste više nego uporni.

— Slušajte, šerife. Stvar je ozbiljna. Četvorica kartaju s mojim drugom u Mozaik-baru. S trojicom od te četvorice sam govorio. Četvrti je nestao — kao i Dok Holidej.

— Dobro, ali mora li taj nestanak nužno i sigurno biti u nekakvoj vezi s Holidejevim nestankom?

— Ne znam. U svakom slučaju je dosta čudno, pa sam nepoverljiv. Ima ljudi koji smatraju skoro nemogućim da je stari Džubel još živ...

— To znam. To ovde skoro svaki smatra za nemoguće, a ipak mora da je tako.

— Mora li biti? U to bih se rado uverio.

Baklja sa šerifove kancelarije bacala je svoje nemirno svetlo na lice čoveka iz Misurija.

Šerif Ferli reče promuklo:

— Dobro, maršale, pričekajte ča-sak, idem po svog konja.

Nije bio običaj da se ide peške. Na zapadu se jahalo i na najkraće udaljenosti.

Nakon nekoliko minuta Ferli izađe iz dvorišta, sa svojim konjem i s maršalom se uputi prema pilani.

Već kod gatera im dođe ususret veliki pas.

Celim putem dovde šerif je samo opominjao maršala da se čuva te životinje.

— To je prava zver. Ta je mrcina u stanju da rastrgne čoveka!

Vajat nije mogao da razume šerifa. Što se njega tiče, životinja mu se učinila pitoma kao jagnje.

No kad je pas opazio šerifa, udari u besomučni lavež.

— Eto, vidite! — ljutio se šerif i konj mu se uplašeno propne. — Kad bi beštija mogla preko plotu, skočila bi mi na konja. Ja se vraćam!

— Pričekajte! — naredi maršal.

Čudilo ga je čudno ponašanje psa, ali je mislio da je životinja morala imati neko neugodno iskustvo sa šerifom. Možda se šerif kojom prilikom već svađao u njegovoj prisutnosti s Džubom Efrajmom, možda je mo-

mka i napao ili se pak direktno sukobio s bernardincem.

— Ostanite! — vikao je Ferli. — Opominjem vas, Vajate! Zver će vas rastrgnuti!

Vajat bez straha krene prema vratima pilane.

Na Ferlijevo veliko iznenađenje pas prestane besno da laje.

Vajat proturi ruku kroz ogradu i počeo ga po krznu. Zatim, na najveće šerifovo zaprepašćenje, otvori kapiju.

Pas ostade kraj maršala.

— Dodite samo, mister Ferli, sve je u redu.

Tek nakon jednog punog minuta Ferli se usudi da kraj psa, koji je tiho režao, šmugne u dvorište.

— Slušajte samo, kako podmuklo reži. Čim se vi maknete skočite mi na vrat.

— Besmislica. Verovatno ste ga nekad naljutili.

Ferli zadrža svoga konja.

— Naljutio? Ne — uostalom, ako se dobro sećam ranije nije bio takav. No jednoga dana imao sam neku svađu s Džubom. Taj je postao bezobrazan, pa sam hteo da ga ošamarim. Onda, pre više godina, kad je još bio balavac. Nebesa, tada ste trebali videti to štene.

— Sada mi je sve jasno. Čoveče, to vam pas nikada nije zaboravio. To je bar jasno. Životinje uopšte mogu da pamte duže nego što bi se mislilo i da budu prava zlopamtila.

— Mislite li da će me sada pustiti na miru?

— Nadam se.

— Prokletstvo, ja se baš pri tome ne osećam najbolje. Svaki put kad god sam ponovno dolazio ovamo, nadao sam se da ga je već

prošao i da je tu stvar izbio iz svoje kudrave glave. Ali vraga. Svaki put ponovno reži i laje na mene. No znam da se i inače niko iz grada ne usuđuje ovamo, jer laje na svakoga...

— Svakoga?

— Pa, vi ste iznimka. To i ne razumem.

On, naravno, nije znao, da je veliki prijatelj životinja iz Džodž Sitija s bernardincem već sklopio prijateljstvo. A sigurno nije znao ni to, da svaka životinja primećuje, da li se neki čovek od nje boji ili ne, dali je prema njoj ravnodušan ili joj je sklon.

Polako klizne iz sedla. Kada je vrhom čizama dodirnuo tlo pas se zaustavi.

— Dodji, debeljko — reče Vajat i povede životinju za ogrlicu.

Razmišljao je o tome, kako kod svoje prve posete nije ni opazio da pas nije ni zalajao na Džoela. Jer u doba, kada je Džoel napustio kuću, ovoga sasvim sigurno još nije bilo u kući. Pas je mogao biti star najviše sedam godina.

Došli su do kamenih stepenica.

— Da li da pričekam ovde? — raspitivao se Ferli.

— Ne, hodite sa mnom.

— Ako vi mislite maršale.

On preko volje pođe za njim.

Pas je otapkao napred.

Polako su se probijali napred kroz hodnik.

Vajat je sada već znao gde su bila vrata, pa ih je sam otvarao.

Kada su stigli do zadnjih vrata, koja vode u čnu veliku stambenu prostoriju s mnogim pregradama i malim prozorom, Vajat mune šerifa.

Očito je šerif već bio ovde, jer da-
de znak Vajatu da zna na čemu je.
Čovek iz Misurija kratko pokuca
i otvori vrata.

Iz unutrašnjosti je dopirao neki
zvuk, kao da se nešto vuče po podu
ili struže o zid.

— Mister Efrajm — reče maršal.

— Halo? — vikne starac. Ko je
tu?

— Jedan prijatelj.

— Nemamo prijatelja! — Stari se
mekećući nasmeje. — Nismo ih ni-
kada ni imali, čak ni ranije, kada se
i noću radilo. Je li tako, oče?

— Da — čuo se stenjući glas iz
pozadine.

Vajat mune šerifa i odšunja se.

Pas ga je začuđeno sledio.

Čemu se je stranac tako duboko
sagnuo prema podu i četvoronoške
šunja prema dubini sobe?

Pas tiho zareži.

U to se začuje iz mraka, i to ne
od prozora, unjkavi glas, koji je Va-
jat Erp već poznavao kao dedin glas:

— Šta je, Hanibale?

Je li to bio glas stogodišnjaka?

Nije bilo isključeno.

Ferli je stajao u vratima i osećao
kako mu se ježi koža na potiljku.

Prokletstvo, zašto je samo pošao
s njim?

A zašto se maršal opet morao vra-
titi ovamo? Bilo je baš sasvim sve-
jedno šta se ovde dešavalo. Nije li
on, šerif, već godinama izbegavao
tu pilanu?

Pa tu su se pojavljivale sablasti.

Vajat se još više sagnè i nastavi
da se šunja u tamu.

Pas je bio sasvim uz njega. Sada
je već preteći režao.

— Hanibale! — promuklo je vi-
knuo stari kraj prozora.

— Šta vam je, mister Efrajm —
usudi se da upita šerif.

Stari vlasnik pilane se trgne.

— Hej, ako se ne varam baš u
svemu, ovo je bio glas šerifa?

— Tačno.

— Ah, čoveče, pa šta tražite ovde?

— To ćete saznati kasnije. Gde je
Džub?

— Negde na putu. Otišao je po-
sлом.

— Kada je zadnji put bio tu?

— Ne znam. Možda juče, možda i
prekjuče.

— A danas?

— Danas? Ne znam...

— Ali vi bi trebalo da znate gde
vam se sin skita, mister Efrajm.

Stari zahihoće kao sam za sebe.

— Da, trebalo bi.

Oba šerifa tumačila su taj odgo-
vor svaki na svoj način.

Iznenada se prostorijom prolomi
pucanj.

Dživ Ferli se trgne kao da ga je
neko udario bičem. Pri tome ga
kugla nije niti pogodila ni okrnula.

Tek nakon par minuta šerif pro-
gunda:

— Šta to treba da znači, Efraj-
me?

— Šta to treba da znači? — Stari
se smejaio pa ispali još dva hica. —
To znači, da nešto nije u redu. Psi su
tako tihi...

— Pazi — upita uplašeno Ferli.
— Imate li možda još kojega?

— Još dva.

— Pa, ipak... ako, Efrajme, još
samo jednom opalite, moram vas
uhapsiti.

— Uhapsiti? — upita stari uzbu-
đeno. — Pa zašto?

— Čoveče, kakvo je to glupo pi-
tanje!

I opet se prostorijom prolomi hitac.

Metak je morao udariti negde o kakav kameni predmet i zviždući se odbije prema tavanici.

— Prestanite s pucnjavom! — de-
rao se šerif. A pažljivom posmatraču
ne bi promakao strah koji se nazreo
u njegovom glasu. Ali odmah potom
mogao se maršal uveriti u to kako
je Ferli bio spretan momak. — Zar
se ne bojite da biste mogli pogoditi
vašeg oca?

— Ne, ne bojim se.

— A vi, deda, zar se ne bojite da
biste vi mogli biti pogođeni?

Sada se direktno obratio dedi, a
to je bilo baš ono što je Vajatu u tom
trenutku trebalo. Jer ako bi starac
odgovorio, mogao je po zvuku utvr-
diti mesto gde se zadržavao.

Prošlo je nešto vremena i već je
čovjek iz Misurija pomislio da Ferli-
jev trik nije upalio. U to začuje jed-
va tri jarda pred sobom neki šum,
kao da je neko uzdahnuo a zatim i
glas staroga.

— Ne, ja se ne bojim.

Čovjek iz Misurija ostane kao pri-
kovan. Ni očima da bi trepnuo. A
opet su mu sve tetive i živci bili do
kraja napeti.

Da li je Džub Efrajm glumio svo-
ju najveću životnu ulogu?

U to promukao glas odstrani sve
maršalove sumnje.

— Gde se to Džub zadržava?

Maršala je to pitanje zabezegnulo.

Postavljeno je jasno i određeno.

Zar je tako mogao da govori sto-
godišnjak?

Ili je to bio trik mladog Efrajma,
koji je time sve stavio na jednu kar-
tu, pitajući za samog sebe ne bi li

tako zavarao šerifa i njegovog pra-
tioca?

Maršal je u ruci držao dve šibice.

Podiže se beskonačno polako, is-
koristivši rezanje psa i besmislene
šerifove priče, uspravivši se iza jed-
ne stolice. Sada, stojeći uza zid, vi-
de da je prozor morao biti zamra-
čen, jer inače bi bilo neshvatljivo,
da ni najnezatniji trag svetla nije
prodirao u prostoriju. Naime, tako
mračna nije bila ni noć.

I opet mu šerif Ferli pomože.

— Žao mi je, mister Efrajm, što
smo vas još u to doba morali ome-
tati, ali nije bilo druge. A kako ču-
jem, i vi biste rado znali gde vam
je unuk.

— Da, da — kreketalo je nešto
kraj Vajata.

— Pustite moga oca na miru! —
kreštao je drugi Efrajm od strane
prozora.

Vajat je iskoristio ovaj tren. On
gurnu čoveku, koji je kraj njega
sedeo skutren u nekoj stolici, revol-
ver u slabine i reče:

— Zatvorite oči.

I već je blesnulo svetlo zapaljene
šibice i na kratak tren osvetlilo lice
prastarog čoveka koje je više ličilo
na mumiju.

Svetlo se ugasi. A tamo preko se
opet čulo zatezanje oroza.

Munjevitom brzinom čovjek iz Mi-
surija opali dva hica za opomenu.

— Prestanite s tom pucnjavom.
Takav metak može lako da zaluta
i da pogodi vas.

U to starac kraj njega upita:

— Vi tražite Džuba?

— Da, mister Efrajm.

— Nešto je napravio, zar ne?

— Nadamo se da nije. Ali mora-
mo da govorimo s njime.

— Možda je bio — reče Metuzalem.

Vajat pođe prema vratima i izađe u hodnik.

— Već ćemo naći vašeg unuka, mister Efrajm. Možda oba vaša unuka.

Iz pozadine se začu dubok uzdah.

— Šta ste to rekli, čoveče?

— Napolje! Napolje! — kevtao je starac na prozoru.

— Sablasti! — otme se šerifu. A time je izrekao upravo ono što je i Misurijanc osjećao.

Opet su se vraćali tamnim hodnikom.

Pred njima je tapkao golemi pas. Ferli gurne maršala.

— Ako skoro ne stignemo napolje još će me taj šum proganjati i u snu.

A kad su prolazili kraj stepenica, na kojima je Vajat otkrio Džoela, on zastade.

Ferli primeti kako mu je pratilac zastao.

— Hej, ima li šta?

— Ne, ne.

Stajali su tu, u dnu kamenih stepenica.

Pas zevne i tako snažno škljocne zubima, da se Ferli stresao.

— Zašto ne idemo dalje? Sad znate ono što ste hteli da saznate.

— Još ne sve — odgovori čovek iz Misurija. — Tražim mladog Efrajma.

— Pa on nije ovde.

— Otkud vi to znate?

Pođoše prema konjima.

Kad su izašli, pas opet zalaja.

— Budalo — gundao je šerif.

U galopu krenuše strmim putem prema gradu.

Otvorivši vrata hotela, Vajat se, kao i svakog jutra, najpre sa puno očekivanja obazre holom, onda baci pogled prema stepeništu i konačno prema vratima od kuhinje.

Kuhinjska se vrata otvore i pojavi se Hezel Aftnun. Kad zapazi pogled pun očekivanja, koji joj je čovek dobacio, zatrese glavom.

Briga za prijatelja mu je ledenim prstima stezala vrat.

Premda je slutio da se Džordžijanc nije vratio, ipak je u njemu ti njala potajna nada.

Već je bilo trideset i dva čaša od kako je nestao. Šta mu se moglo dogoditi?

Nepojmljiva mu je bila i zamisao da bi mogao kucnuti čas da bez svojega druga mora da izjaše iz grada.

Vajat samo klimne ženi i odmah izađe. Ne bi podneo njen pogled pun sažaljenja, a još manje njena pitanja.

Besciljno je lutao ulicama.

Već je bila prošla ponoć, kada je, izašavši iz neke poprečne ulice na uglu kod Mozaik-bara, izbio na glavnu ulicu.

Na predvorju je stajao neki čovek koji, ugledavši ga, ustukne.

Vajat je smesta imao kolt u rukama.

— Stani!

Čovek se priljubi uz zid.

— Šta hoćete? — reče zadihano.

— Ko ste vi?

— Zašto...?

I sam kasnije nije znao što ga je potaklo da upita:

— Vi ste Džubel Efrajm!

— Ne!

On pritisnu čoveku, koji je sav drhtao, revolver na prsa.

— Lažeš!

— Ja ...
 — Ti si Džub Efrajm!
 — Ko ste vi?
 — Zovem se Erp.
 — Šta hoćete od mene?
 — Jeste li vi Džub Efrajm?
 — Da — procedi čovek kroz zube.
 — Gde je stranac s kojim ste se juče kartali?
 — Ne' znam.

Odgovor je usledio prebrzo da bi bio siguran.

Vajat ubaci kolt u futrolu i zgrabi ga za vrat.

— Efrajme, upozoravam vas, recite mi istinu, inače ste izgubljeni. Gde je stranac?

— Ne znam — mucao je čovek drhteći. — Kunem vam se ...

— Nikakvo zaklinjanje! Hoću da znam gde je stranac.

— Ne znam.

Vajat baci pogled duž kućne fasade i učini mu se da je preko na vratima opazio neku senku, koja se brzo povukla.

— Vi dolazite iz Mozaik-bara?

— Da.

— Govorili ste sa gostioničarem?

Čovek, iznenađen, potvrdi, još uvek drhteći celim telom.

— Nije li vam rekao da tražim stranca?

— Rekao je.

— Onda vam je sigurno rekao i to da i vas tražim?

— Ne.

Vajat grubo gurne čoveka na drveni zid zgrade.

— Ne zadržavajte me, Džubel, jer ćete se kajati. Rekao vam je da vas tražim.

Bojeći se da će još jednom biti onako snažno bačen na drveni zid, Efrajm je stenjao:

— Da, rekao je.

— Kada?

— Malo pre.

— Šta to znači: malo pre? — upita Vajat. — Ne izmišljajte makar šta, Džubel, upozorio sam vas! Dakle?

— Pre dva sata.

— Već tako dugo znate da vas tražim?

Čovek potvrdi.

— Pa, onda mora da imate prokleto nečistu savest, jer biste me inače već potražili.

— A gde?

— Nemojte se praviti glupljim nego što jeste. Od Kineza ste saznali gde stanujem, a po svoj prilici i ko sam.

— Ne, prvi sam put čuo vaše ime. On nije znao da se zovete Erp.

— Tako se i ne zovem. Poslušajte me, Džubel Efrajm! Dajem vam tačno deset sekundi vremena da mi odgovorite na poslednje pitanje: šta znate o nestanku stranca?

Sin vlasnika pilane je sve više drhtao.

— Ja ...

— Još pet sekundi!

— Ja ... to je ... kunem ...

— Još tri sekunde!

— On ... to je bio on!

Željeznim stiskom ga Vajat povuče k sebi. Glas mu je od uzrujanosti zvučao promukao.

— Ko?

— Lu-Ce!

— Hodi sa mnom!

— Ne, ja ...

— Ideš sa mnom!

Vajat ga povuče za sobom u točionicu.

Iza šanka stajao je crnac.

Inače je lokal bio poluprazan.

— Gde je gostioničar? — dobaci maršal crncu.

Ovaj polako slegne ramenima.

Prokletstvo! Ovi iščezavaju kao vodeni pacovi, pojave se, pa opet nestanu.

Ceo taj grad Virdžinija Siti kao da je nastanjen sablastima.

Vajat izvuče vlasnika pilane na ulicu.

— Poslušajte dobro, Džube Efrajm! Naći ću ga, pa makar morao celo ovo prokleta gnezdo da prevrnem naglavce. A neka vam bog bude u pomoći ako s tom stvari imate bilo kakve veze.

— Nemam ništa s tim. Kun... znam da mi nećete verovati. Znam i to da ste me tražili zajedno sa šerifom.

— Od koga ste to saznali?

— Od Pedži. Ona ima praonicu u ulici Rodžifild. Ljudi su saznali od Ferlija da mene traže. Bio sam jako uplašen, jer sam mislio...

— Šta si mislio?

— Da se nešto dogodilo u vezi sa ona dva stranca.

— Otkud znaš da Lu-Ce nešto ima s tim?

— Zato jer me je malo pre tamo u kockarnici smesta okrivio da sam stranca...

— Govori dalje momče, samo brzo!

Efrajm je gutao pljuvačku.

— Rekao je da sam napao stranca.

— A zašto?

— Ne znam.

— A vi ste optuživali njega?

— Da. Zbog... one žene.

Vajat začuđeno pogleda vlasnika pilane.

— Zbog koga?

— Zbog Ane.

— Mis Šeriden?

Efrajm klimne.

— Čoveče, govorite razgovetnije!

— Pa, Kinez je ljubomoran na svakog, kome ona uputi dobru reč. Dosta je samo da baci pogled za nekim.

— Ali, on s njom postupa gore nego sa psom!

— Da, to je tačno. Misli da mu ne dolikuje da drugačije postupa s njom. Pa ipak je zaljubljen u nju. A juče je došao taj stranac. Lepo je izgledao i Ana je nekoliko puta došla u prostoriju gde se kartalo. Svim sigurno, dva ili tri puta. Bez posebnog razloga. Došla je, jer je htela da vidi stranca.

— I to je Lu-Ce opazio?

— Ne znam.

Sada je čovek iz Misurija shvatio.

— To ste mu vi rekli.

Efrajm sagne glavu.

— Samo dalje, momče! Šta još znate?

— Ništa više. Pa stranac je mnogo pre mene napustio salun.

— I?

— Ne znam ništa više, mister... ali sumnjam na Lu-Cea od časa kada je mene okrivio.

— Mislite da je napao stranca?

— Ne znam. Zapravo mi se to sve skupa nekako ne slaže. Jer kad se setim strančevih očiju, teško si mogu predstaviti da bi malom Kinezu uspelo da ga na prepad napadne.

— Može se nekoga napasti ako se stvar dovoljno podmuklo pripremi.

Vajat gurne čoveka na terasu.

Ovaj je upitno buljio u njega.

— Šta ćete sada sa mnom?

— Gubite se.

Efrajm je dalje buljio u njega, ne shvatajući.

— Mogu ... otići?

— Čoveče, to vam se čini kao dar neba, zar ne?

— Ne, ja ... se ... već gubim!

Odjurio je kao da ga furije gone.

Vajat oslušne kako se koraci udaljavaju, pa se vrati u salun.

Muzički automat nije bio ukopčan.

Za stolovima su se ljudi okretali za njim.

Na podijumu je sedela našminkana pevačica i poduprla glavu rukama. Dugačka cigara sa slamkom tinjala je među njenim upadljivo namazanim usnama.

Vajat se prisloni na šank.

— Gde je gazda?

Crnac opet slegne ramenima. No kad je zatim pogledao oči čoveka iz Misurija požuri da odgovori:

— Biće da je kod nje.

— Gore?

— Ne, taj ne ide uz stepenice. U kuhinji.

Minut kasnije maršal je stajao u tamnom hodniku pred kuhinjskim vratima.

Ljudi u salunun se doduše okretoshe za njim, ali ni jedan ne nađe za shodno da ga sledi.

Iz kuhinje su dopirali glasovi.

— Vi ste prokleta veštica! Odvratna zmija! Jednog dana ću vas još i ubiti, kunem vam se!

Bio je to piskavi grleni glas Kineza.

Onda se začu pospani glas žene:

— Pustite me, gazda, na miru. Umorna sam.

— Ah, umorna! Ali juče u noći niste bili umorni! Kad je onaj nalickani majmun ovde varao na kartama.

— Nije varao! — odgovori žena jednoličnim glasom.

— Tako, nije? Mora da ste ga pažljivo posmatrali.

— Bio je sajajan igrač. A verujem da je bio i više od toga!

— Šta to treba da znači? — siktao je Kinez.

— Nije bio običan kockar. Ako to niste bili u stanju da primetite, onda je trebalo da ostanete dole, u predgrađu San Franciska. A sada me pustite na miru.

— Ni ne mislim na to. Vaše radno vreme još nije isteklo, Ana!

— Ja uživam sva svoja građanska prava, mister Lu-Ce, dakle, molim: mis Šeriden!

— Buljite za svakim nafrakanim strancem. I tako nešto bi htelo da ima neka građanska prava. Trebalo bi da se stidite!

— Možda biste vi trebalo da se stidite — odgovori žena nakon nekog vremena.

— Ja? — siktao je Kinez. — Zašto?

— Ne znam. Vi ćete to bolje znati.

— Šta to treba da znači? Izvolite biti jasniji.

— Umorna sam. Pustite da na miru popijem kafu, pa ću se povući u svoju sobu.

— Oh ne, golubice, sada ćeš najpre da ispljuneš što imaš u tvom lepom grlašcu! Šta si to htela da naktukneš? A?

— Au! To boli! Vi, prokleti grubijane! Pustite me odmah ili ću vikati u pomoć!

— Samo viči. Tu te niko ne čuje. A najmanje tvoj nalickani kavaljer od preključel!

— Mogu si misliti!

— Šta... šta to treba da znači? Govori, zmijo! Otvori gubicu, ili ću ti pri tome ja pomoći!

Čovek iz Misurija bi rado ženi pritekao u pomoć, ali se morao suzdržati, ne bi li tu u kuhinji u uzbuđenju pala koja reč koja bi mu pomogla da se makne s mrtve tačke.

— Pa on više ne može da govori.

— A zašto ne — dahtao je gostioničar.

— Pa učukali ste ga — začu Vajat, na svoje najveće zaprepašćenje, sada već uzrujan glas žene.

— Ko ti je to rekao? Hej? Ko?

Jedna stolica pade na pod.

Žena zaječi.

Na to maršal gurne vrata.

Kinez je klečao na podu.

Pred njim je ležala žena, razbarušene kose.

— Izvinite ako smetam.

Gostioničar se brže sabrao od straha nego žena. On se podigne hitro kao veverica, naklonivši se cinički.

— Ser, vi nikad ne smetate. To već znate. Čime vam mogu biti na usluzi?

Vajat za sobom gurne vrata i ustanovi da je prozor zastrt nekom zavesom.

Na gostioničarevo zaprepašćenje Vajat potegne revolver.

— Šta... to... treba da... znači? — zamuca, buneći se.

Vajat ga hladno pogleda.

— Gde je?

— Ko?

— Stranac.

— Pa ja... nemam pojma. Vi, uostalom, znate.

— Džub. Efrajm je drugog mišljenja.

Da li je Kinez uistinu prebledelo ili se to Vajatu samo učinilo?

— Džub... vi ste ga uhvatili?

— Pri izlazu iz vašeg saluna.

— On je tu bio?

Začu se natezanje oroza.

— Dosta šale, Lu-Ce. Efrajm vas je teško optužio. To vam je poznato.

Na to se lice Kineza u jednom trenu promeni. Stajao je tu, drhćući od beša i pruživši napred svih deset prstiju.

— Taj kukavni ubica! Da, hoće mene da uništi. Zbog nje! Da, zbog ove ovde! Jer je proganja, a ona ga je odbila!

Žena se umorno nasmeja i uze svoju šoljicu kafe.

Vajat zaobiđe gostioničara i oduzme joj šoljicu i pomiriše.

Viski!

Pijanica. Bila je očito stalno pod dejstvom alkohola. Otuda i njen neprekidni umor.

— Da! — dahtao je Kinez. — Ona je notorna pijanica. Samo da znate. A on je lud za tom propalicom. Izvukao sam je iz blata iz čiste samilosti...

Na to još uvek lepo ženino lice buknu rumenilom.

— Samo još jednu reč, Lu-Ce!

— Govorite, mis! Znam da laže i da je sam trčao za vama. Šta to znate! — podrža je Vajat.

— On je... zao čovek.

Vajat vrati revolver u futrolu.

Gostioničar skokne do jednog ormančića i skine veliku knjigu u voštanom povezu. Drhtećim rukama je otvori.

— Evo ovde! Pokazaću vam razlog. Dokazaću vam zašto me Efrajm optužuje! Tu... čitajte! Vidite i sami. Duguje mi preko tri stotine dolara. Taj nezajažljivi propali mladić! Ništa mu ne bi više odgovaralo ne-

go da likvidira, uništi Lu-Cea. To je pravi razlog. Hoće da me uništi! Šta ja imam sa strancem? Ništa. Baš ništa. Čovek se kod mene kartao dobro platio svoj račun i otišao. Gotovo.

— Da, gotovo! A kuda se deo stranac? — spopadne ga Vajat. — Imam nekako sasvim pouzdan osećaj, mister Lu-Ce, da imate lažljiv jezik. No, reći ću vam nešto: ako mi uspe da iščeprkam da ste bilo šta imali s nestankom moga prijatelja, onda bi za vas bilo mnogo bolje da ste ostali u San Francisku, nego što ste došli ovamo u Stenovite planine!

Vajat se okrete i za njim se s treskom zalupe vrata.

U kakav je on to svet dospeo! Ovde kao da se svaki guši u vlastitom dubretu.



Maršal se vrati u hotel.

Žena samo odškrine kuhinjska vrata. Kada vide ko je ušao, opet ih zatvori.

Vajat pođe gore i zastane pred Džoelovom sobom.

Ovaj otvori vrata.

Pogledom punim očekivanja gledao je u Vajata.

— Još uvek ništa?

Vajat odmahnu glavom polagano i umorno opet krene dole.

Prokletstvo, šta je to sa njim? Zar je sve, što god je tog jutra preduzeo, bilo pogrešno? Nije našao ni najmanjeg traga od svog prijatelja.

Možda je od brige bio toliko uzbuđen, da više nije bio u stanju mirno da rezonuje?

Polako pođe prema kuhinjskim vratima i otvori ih.

Hèzel Aftnun sedela je uz sto i nešto šila prema lampi.

Ne okrenuvši se, reče:

— Molim vas, udite. Bilo bi mi drago kada biste na časak seli.

Vajat je osluškivao njen duboki meki glas.

Zatim se spusti na jednu stolicu kraj peći.

— Zahladnilo je — reče žena.

— Da.

On to nije ni primetio.

Nakon nekog vremena žena tiho reče:

— Rado bih vam ponudila nešto za jelo.

Vajat se umorno nasmeši.

— Ako baš želite!

Ona odmah ustade i iz ostave donese velik tanjir s pripremljenim sirom i sendvičima.

Na štednjaku je bila spremljena kafa.

Vajat i nesvesno pojede sve što je bilo pred njim.

Na to žena reče:

— Sada bi trebalo da legnete.

— Da, uskoro ću... i mnogo vam hvala — reče Vajat i izađe.

Četvrt sata kasnije bio je u dvorištu Kinezova bara. Oprezno se šunjavao prema kući.

Dvorišna vrata su bila tek prislonjena.

Napred, u točionici, još uvek se čuo zveket čaša.

Onda začu Kineza kako hoda u papučama.

Konačno vrata škljocnu.

— Šta hoćeš, Greg? — šaptao je gostioničar.

Škotlandaninov glas je na Vajatovo čuđenje dolazio iz malog hodnika.

— Znaš li već?

— Šta?

— Ko je bio onaj stranac što je nestao?

— Ne — branio se Kinez.

— Dok Holidej.

Vajat začu jedan prigušeni uzvik, a zatim šum mekanih Kinezovih papuča. Tek nakon potpunog minuta iz tamnog hodnika dopre promukao piskutavi glas gostioničara:

— Dok Holidej? Jesi li ti lud? — Jasno se u njegovom glasu mogao razabrati strah.

— Treba li to da znači, da... je onaj drugi Vajat Erp?

— Jeste, upravo to — odgovori Škotlandanin.

— Otkud znaš?

— Rekao mi je moj brat.

— A gde je on saznao?

— On zna. To je dovoljno.

— Pakao! — škripao je gostioničar zubima. — Vajat Erp i Dok Holidej! Onda igra još nije pri kraju!

— Sasvim sigurno da ne — odgovori Škot. — I Bredli je tu, ako hoćeš s njim da govoriš.

Oni nestadoše u hodniku.

Čovek na dvorišnim vratima je stajao kao ukopan i buljio u tamu.

Sve se više zapetljavalo, sve je bilo mračnije.

Da li se tu radilo o sasvim propisnoj zaveri?

Ili je on to samo uobražavao?

Možda su ti ljudi i sami bili isto tako iznenađeni onim što se dogodilo, kao što je bio i on? Nije ni to bilo isključeno.

Ali gde je bio Dok Holidej?

Dobro, mogao je Lu-Cea, O'Kifa, Bredlija i onog s pilane uhapsiti sa šerifom. Ali šta bi time postigao?

Ništa.

Uvek se vraćao onamo, gde se prošle noći kockaru izgubio svaki trag.

Ali sve više se upravo ovde, tako mu se bar činilo, opet ponovo zamutilo i zamrsilo.

Zašto se Kinez tako uplašio kad je čuo da je nestali stranac bio Dok Holidej?

Zar mu je to inače tako ćutljivi O'Kif saopštio iz puke potrebe da se napravi važan?

Ili je s Kinezom bio u dosluhu?

Đavo neka nosi taj prokleti grad s njegovim ljudima, koji su u sebi imali nešto od divljine onih brda kojima su bili okruženi.



Bio je prošao jedan sat posle ponoći kada je maršal legao da spava. Ali nije mogao zaspati.

Uskoro je opet ustao, pošao u hodnik i otvorio vrata sobe svoga prijatelja, gledao u prostoriju, još uvek nedirnut krevet, na crnu putnu torbu i njegov kaput.

U to mu do ušiju dopre sasvim tih šum.

Kao da je dolazio od stepenica.

Možda kakav pas?

Ili Džoni? Možda je momak u to doba još skupljao prljave čizme da bi ih do jutra očistio?

No Vajat, pomislivši na gazdariću, nije baš bio sklon da u to poveruje. Ova Hezel Aftnun sigurno od mališana nije zahtevala da još u to doba noću radi.

Vajat ne zatvori sasvim vrata i prisloni se na njih, osluškujući.

Opet se čuo šum.

Sasvim jasno je zaškripala jedna od gornjih stepenica.

Pod težinom jednog čoveka!

Maršalovo strpljenje bilo je stavljeno na teško iskušenje. Ali tokom dugih godina jahanja i putovanja zapadom naučio je da bude strpljiv.

Pa tako je i sada čekao.

A onda opet zapucketa jedna daska.

Ovaj put već znatno bliže.

Vajat bešumno otvori vrata.

Neko se šunjaio kućom. A ko god da se tako polako šunjaio, nije mogao imati dobrih namera.

Opet tiho zaškripi jedna daska. Ovaj put skoro pred samim vratima, iza kojih je stajao čovek iz Misurija.

Punih pet minuta kasnije začuje maršal neki šum na vratima pokrajnje sobe.

Na vratima njegove prostorije!

On naglo otvori vrata.

Začu se natezanje oroza.

— Halo!

Kletva na nekom stranom jeziku — a onda visok, grlen glas.

Kao sena doleti telo jednog čoveka.

Ali ga maršal munjevito zgrabi.

— Lu-Ce! Mislio sam ja, mister, da ćemo se danas još jednom videti.

Mukla lupa izvukla je na vrata Džoele Efrajma.

— Šta je, maršale? Jeste li tu?

— Sve je u redu, spavajte dalje. Dobio sam posetu...

Vajat uvuče gostioničara kao mrok psa u Holidejevu sobu, upali šibicu i prisloni ga uz fitilj svetiljke.

— Time bi, dakle, priča bila završena, Lu-Ce.

Kinez zabaci glavu.

— Šta? Završena? Ništa nije za-

vršeno! Varate se! Došao sam jer moram da govorim s vama!

Rekao je to, a da pri tome ni jednom nije zamučao.

— Ah, hteli ste da govorite sa mnom. Zato morate u pola dva u noći da se šunjate kroz tuđu kuću? Ma, hajdete, mister, dodijali ste s vašom igrom!

Ne obazirući se na njegove prigovore, izvuče ga iz sobe i dovuče preko u šerifovu kancelariju.



Ferli ove noći nije legao na svoj drveni ležaj. Sedeo je iza svog malog pisaćeg stola i zagledao se u vrata, kad je čuo jadikovke i zapomaganje Kineza i grub maršalov glas.

— Koga to dovodite?

— Zar ne čujete? Jednog provalnika, jednog bandita, koji se noću šunja kroz Grand hotel, koji za svaki korak pri tome treba pet minuta, a tvrdi da mi mora nešto saopštiti. Šerife, zatvorite tog čoveka. Sumnjam, da je saučesnik u nestanku Doka Holideja, ako već nije i glavni krivac!

— Budalaština! — kevkao je Kinez. — Hteo sam da govorim s maršalom, šerife. Morate mi verovati! On se vara. Džub mu je javio. A Ana Šeriden mu je zavrtila mozak...

Vajat ga na to zgrabi za okovratnik i privuče ga sebi kao stolicu.

— Ti, prokleta žabo, šta si to rekao?

— Mislio sam da vam je ona svojim brbljanjem stavila tu bubicu u glavu. Najverovatnije da ste u hodniku čuli naš razgovor...

— Što vas, lopužo, izgleda dob-

ro zabrinjava. Šerife, zatvorite momka. Čini mi se da nema drugog načina da se stvar raščisti. Idem sada po druge.

Na to on izađe.

Nakon jednoga sata vrati se sa Škotlandaninom.

Mirno i bez reči čovek je dozvolio da ga dovede u zatvor. Ništa nije rekao ni kada je čuo šta ga je dovelo iza rešetaka.

Pod sumnjom, da je sudelovao u odvođenju Džordžijanca Doka Holideja!

Šta je znao?

Zašto sada nije govorio, kada mu Škot spusti glavu.

je voda već bila do grla?

Zatim Vajat dovede i Engleza Gordona Bredlija.

Britanac je doduše glasno protestovao protiv svoga hapšenja.

— Šta hoćete od mene? — zareža on na šerifa.

— Odveden je jedan čovek! A vi s tim imate neke veze.

— Dobro, ja sam zapao u kašu! U redu, ako tako mislite. Ali šta sam ja tu učinio?

— Sumnjivi ste, jer ste malo pre u igračnici Mozaik-bara imali neke važne stvari da saopštite gostioničaru i O'Kifu. Je li tačno?

Britanac je brundao:

— Dobro, tačno je. Ali, kad već sve znate, hteo bih od vas da čujem s kojim pravom...

— Bredli, jezik za zube. Ne radi se tu o nekom starom kljusetu nego o jednom čoveku koji je nestao. U međuvremenu ste saznali o kome se radi. Da to ovde neće proći bez posledica, to vam je sigurno jasno. Budući da je čovek koji vas je uhapsio i sam jedan maršal, ovog časa

nema više šta da se govori. Sve ima svoj red.

— U redu, znam da je to Vajat Erp! Ali on se vara. Ja sam nevin!

— Može biti — odgovori Vajat. — Ali moram se maknuti s mrtve tačke, mister Bredli. Očigledno je da ovde ima ljudi koji složno rade protiv mene. Da se više ne biste morali truditi da idete na noćne sastanke, pomislio sam, hajde da ih dovedem sve skupa. Onda se mogu ispričati do mile volje! Nemam, Bredli, drugog izbora — nastavi on oštrije. — Valjda ne mislite, da ću se još mesec dana natezati s vašim prijateljima? Stvar se sada mora raščistiti. A ko bude kriv, biće obešen.

— Obešen? — Britanac posivi kao pepeo. — Ali kako? Pa Lu-Ce je rekao...

— Šta je rekao? — osorno ga upita Vajat.

— On nam je obećao... mislim, drugima, je obećao, da će pregovarati s vama.

— Ah, po vašem mišljenju tu još ima nešto o čemu bi se moglo pregovarati?

— Ne znam.

— Mister Ferli, zatvorite ga.



Četvrt sata kasnije stajao je Vajat pred tesarevim vratima. Nakon što je nekoliko minuta razgovarao, s njim, čovek reče:

— Dobro, idem s vama.

On nešto dobaci svojoj ženi i pođe u šerifov ured.

Bez reči dozvoli da ga zatvore u jednu od ćelija.

Potom Ferli pođe s maršalom pred vrata i pogleda niz tamnu ulicu u

kojoj su već svi fenjeri, osim onog na njegovoj kancelariji, bili ugašeni.

— A sada? Hoćete li možda noćas još jednom do pilane?

— Ne.

— Nego?

— Idem u Mozaik-bar. A vi ćete sa mnom.

Opet uđe u nesretnu kuću u kojoj se kockaru izgubio trag.

Vajat se nije baš previše začudio kada je u kuhinji ugledao svetlo.

Kratko pokuca, a kada ne dobi odgovor, on otvori vrata.

Ana Šeriden je sedela za stolom i gledala u njega svojim praznim staklenim očima.

Ferli ostade na vratima i s odvratnošću pogleda ženu.

Mislio je da mora primetiti: — Ona je pijana.

— Znam da pije.

Vajat uze stolicu, sede naopačke na nju i pogleda ženu.

Neka čudna promena se dogodila u ženi. Glava joj klonu, a telom kao da joj prođe neki drhtaj.

Plakala je. Iznenada zabaci glavu, ukloni pramenove kose sa čela i rukom obriše suze iz očiju.

— Vajat Erp, šta hoćete od mene? Nisam ga mogla zadržati. Jači je od mene, jači od svih nas. Trčala sam za njim i molila ga, preklinjala ga. Kumila ga da će unesrećiti ne samo sebe, nego i sve nas. Znala sam da mu neće uspeti. Čoveka kao vas ne može ubiti u snu...

— To je, dakle, hteo?

Ona potvrdi.

— A zašto?

— Jer je bio čvrsto uveren da ćete nas sve smatrati odgovornim za smrt vašeg prijatelja.

Premda se čoveku iz Misurija digla sva kosa ispod šešira, a preko leđa mu tekao ledeni znoj, ipak upita sa najvećim mirom:

— Vi, dakle, znate da je on mrtav?

Ona slegne ramenima i pođe za svojom šoljicom.

Vajat zbaci šoljicu sa stola, koja se razbi na paramparčad.

— Govorite, Ana Šeriden!

— Ne znam. Kao ni drugi. Ni manje ni više. Ali ako neko nestane kao on... tada se više ne pojavi!

— Mis, nemojte postavljati zagonetke, nego kažite šta znate, ako ne želite da budete zatvoreni s Lu-Ceom.

Na to joj se u očima pojavila jezivi strah.

— Zatvorena s Lu-Ceom... Pre bih umrla. To je tiranin, ludak.

— Šta znate? — zagrmí maršal.

Ona se trgne kao da je neko udario.

— Ja ne znam ništa. Videla sam doktora kad je ušao. Čovek je divno izgledao. Džentlmen. Pio je brendi. Onda se kartao. I to kako se kartao!

Vajat je uhvati za uski zglobov na ruci.

— Zar vam se čini verovatnim da ga je Lu-Ce napao zbog vas ili čak ubio?

— Verovatno, ili moguće? Kod tog Kineza je sve moguće — samo to ne.

Vajat je pusti.

— Zašto tako mislite?

— Jer je kukavica. Bedna kukavica. De može ni psa da udari. Kako bi on baš takvog čoveka mogao svladati?

— Iz zasede se može gorostas jednim udarcem oboriti.

— Može se, da... ali Lu-Ce ne može. Jer se boji...

3

Sledećeg jutra maršal se probudi kao posle ružnog sna. Obazre se, skoči iz kreveta i jurne prema prozoru.

Činilo mu se kao da ga je neko zvao.

U glavi mu je šumelo i bolelo ga je.

Tokom noći je pao sneg. Verovatno tamo pred jutro.

Ulicom su uz škripu prolazila kola.

Na suprotnom trotoaru prolazila su školska deca, već na povratku iz škole.

Kuća je bila puna buke.

Maršal se okrene od prozora i zastane usred prostorije.

Dok Holidej!

Ova pomišao ga opet pogodi kao udarac maljem.

Nije mu nikako išlo u glavu da mu je drug nestao.

Već je često mislio na onaj strašni trenutak, kada bi mu moglo biti suđeno da se nađe uz odar svoga prijatelja.

Doći će i taj trenutak. Znao je on to dobro. Jer ako kockara baš i ne obori kugla kakvog neprijatelja, ipak neće moći izbeći smrt koja mu je nagrizala pluća...

A sada je sve došlo tako drugačije!

Nestao je sa zemlje kao sablast, kao fantom.

Tamo preko, u kamenom zdanju, sedelo je četvoro ljudi, koji verovatno nisu ništa imali s njegovim nestankom. Koji su samo bili sumnji-

vi. Jer su bili bespomoćni, nespretni, glupi ili preplašeni.

Da je onaj Nemac na bilo koji način nešto skrivio, to Vajat ni momenta nije verovao.

Ali da li je u početku zbilja verovao da je O'Kif bilo kako upleten u nestanak njegovog prijatelja?

Ili onaj Britanac?

A Kinez? Nije li se taj po svim propisima zapleo kao pile u kućine, a da mu to uopšte nije bilo potrebno?

Jer, šta je učinio? Optužio je mladog Efrajma! Ništa više. Možda iz iskrenog besa na suparnika, koji se motao oko iste žene, kao i on, a možda iz besa zbog njegovih neplaćenih dugova!

A Efrajm je opet optuživao njega.

Koliko li se tim optužbama moglo verovati? Dva muškarca koji su se motali oko iste žene, međusobno su se optuživali, prebacujući jedan drugom najgroznije stvari.

A Džub Efrajm je izgubio svako dostojanstvo, kao i Ana Šeriden. Pijanica. Propalica.

Posle umivanja i brijanja, nakon pola sata, Vajat siđe niz stepenice u hol.

Hezel Aftnun je stajala dole uz stepenice i pogledala ga razrogačenim očima, u kojima se čitao strah.

— Dobro jutro — reče on nesi-gurno.

— Vajate — promuća žena, zgrabivši ga za ruku, jer je hteo da produži kraj nje prema vratima. — Molim vas, dođite časak u kuhinju. Ja...

On pođe s njom.

Stajala je tamo kod štednjaka i nemirno čupkala svoju kecelju.

— Oprostite što sam vas pre drugim gostima tako...

On odmahne rukom.

— Ona trojica kod stola? Pa ja ih ne poznajem. Ne mari ništa mis...

Ona zabaci glavu.

— Ne smete izaći na ulicu.

— Šta...?

— Molim vas!

— Ne razumem....

— Tu su Pridžersovi!

Rekla je to takvim glasom, kao da je nešto neprijatno izbacila iz sebe, nešto odvratno, otrovno, nešto opasno.

— Pridžersovi?

— Pa vi ih ne poznajete. I ne možete ih poznati. To su dva brata s Flejthid jezera. Divlji revolveraši. Ubili su Laurensa Gerinkura, pa Klerka iz pošte. Kažu da su ta dvojica ubila i Dirk Arnuldsone. Lično sam videla kako se ta dva razbojnika ovde pred mojim vratima metkom oborila starog trgovca Hajlgensa. Hal je povikao na starog bolešljivog čoveka, koji se teško kretao zbog zapalenja zglobova, i Hajlgens se okreće. Ništa dalje nije bilo. Nije ni imao revolver u futroli. Na to je Džeri zapucao! To su ubice. Hladnokrvne ubice, Vajate. Zašto hoćete da izađete? Pa sami ste!

Crte maršalova lica skupe se i lice mu dobi oštar izraz.

— Dobro, madam, ja sam sam. I baš zbog toga moram da izađem. Tražim Doka Holideja. Ništa više. Šta me se tiču Pridžersovi?

— Oni su ovde zbog vas.

— Zbog, mene? — upita Vajat začuđeno.

— Da. Džeri stoji ovde na ulici,

nedaleko od kuće i već vas je dva puta pozivao da izađete. A Hala nigde ne mogu da vidim.

Na licu čoveka iz Misurija ni žilica se nije pomakla. On samo klimne glavom i reče poluglasno:

— Hvala, madam.

Zatim izađe.

Žena pritisnu ruke na usta, da ne krikne.

Za boga miloga, šta se to samo dešava u tom nesretnom gradu! Ah, da je onda samo prodala tu kuću onom bogatom Arturu Dženenu, kad je ovaj to tražio posle očeve smrti! Zašto je samo ostala u tom paklu!

U tom paklu gde, čini se, nije bilo ničega do zavisti, ljubomore, razbojništva i ubistva.

A zašto je taj čovek sada izašao?

Ona ga je još upozorila!

Kad je tačno znao, šta ga čeka napolju.

Vajat čvrstim korakom prođe holom i otvori vrata što su vodila na ulicu.

Odmah ga ugleda.

Stajao je tri jarda dole na glavnoj ulici.

Bio je srednjeg rasta, mršav, grubih crta lica, prljav, sa prodornim sivim očima.

Revolveraš, kao i svi ostali što su se kretali po Teksasu i Arizoni, Kansasu i Koloradu.

Vajat priđe ogradi predvorja, baci kratak pogled prema suprotnom redu kuća i naglo okreće glavu.

— Pridžers!

Revolveraš se trgne.

Nikada i nigde ne bi pomislio da je čovek u jednostavnom kožnom odelu čuveni Vajat Erp.

No kavgadžija se brzo snađe.

— Ti si Vajat Erp?

— Mislim da jesam.

Pridžers ga sada podrobno odmeri.

— Zašto me zoveš, Pridžers?

Revolveraš kao da je gubio sigurnost pred ispitivačkim pogledom čoveka iz Misurija. On se povuče nešto dalje na ulicu i munjevitom brzinom pogleda prema dašćanoj ogradi preko, između sedlarske i stolarske radnje.

Tu mu je, dakle, bio sakriven brat!

Na žalost, maršal više nije imao vremena da i dalje posmatra svog čoveka na cesti.

Jer inače mu sigurno ne bi izmakla iz vida puščana cev tamo preko na balkonu.

— Da, Erp, ja sam te zavo. Biće da si još spavao?

Vajat potvrdi.

— Brzo si došao. Šteta što svog brata nisi poveo sa sobom.

Pridžersova donja usne se zgrči. Lice mu poprimi mračan i zao izgled.

— Da, šteta. I on bi te rado video... mislim, još živog.

— I ti misliš da za to više nema izgleda?

— Sve mi se tako čini, Erpe.

Ko li je doveo ova dva strelca?

Prva Vajatova pomisao beše: Džubel Efrajm.

No, da li je taj momak imao dosta novaca za to?

Malo verovatno.

A Kinez?

Nije imao vremena za dalje razmišljanje.

Ljudi na glavnoj ulici usporiše korak, i ukoliko se nisu mogli skloniti u kuće, stisnuše se u kapije i iza buradi za kišnicu.

Preko u zatvoru behu otvoreni prozori.

Zatvorenici su čuli glasno izgovorene reči.

— Otvorite vrata, šerife! — urlao je Bredli. — Moramo napolje! To su Pridžersovi!

— Nema ništa! — branio se šerif i posegne za jednom puškom.

U tom času u rukama Kineza stvori se malokalibarski pištolj. On uperi cev na čuvara zakona.

— Ferli, vi ostajete ovde dok se borba ne završi. Ne bi bilo pošteno kada bi se u to umešali.

Šerif kao prikovan ostade pred vratima.

— Lu-Ce, vi ste poludeli! To će vas odvesti na vešala!

— Čekajte!

— Šta mislite, čoveče! — gundao je šerif. — Džeri Pridžers neće ostati ni minute na nogama! Već je maršal i spretnijim revolverašima izuo čizme!

— Čekajte!

— Ah, ti prokleti kosooki lopove, ti si dakle pozvao tu dvojicu!

Lu-Ce nategne oroz.

— Ni jednu reč više, šerife!

Suzdržavši dah ljudi u zatvoru i onemogućeni šerif su slušali šta se napolju događa.

Crni Solomon iz Grand hotela pojuri prema izlazu, naoružan vilama za seno.

Hezel Aftnun mu se prepreči.

— Stanite! Vi ostajete ovde!

— Madam! Moram pomoći maršalu! To sam mu dužan. On me izbavio iz kandži Frederika Estora. Vi i ne znate šta to za mene znači.

— Znam, Sol, ali vi ostajete ovde. Ne možete mu pomoći vilama za seno. To on ne bi ni dozvolio.

Crnac se zbunjeno povuče.

Džoe! Efrajm otvori sobu Doka Holideja.

Tu je stajala naslonjena sačmari-
ca.

Već ju je juče video, kad je ovde
potražio maršala.

Brzo i odlučno zgrabi pušku i od-
juri niz stepenice.

Žena ga pogleda širom otvorenih
očiju. Usne su joj drhtale.

— Molim vas ne! Maršal će već
izaći s njime na kraj.

— Od toga vi, mis, ništa ne razu-
mete. Pustite me da prođem.

— Ne. On će saći. On će urazu-
miti. Pridžersa. Molim vas, ako se
pojavite s puškom, onda će biti ka-
sno. Revolveraši će misliti da ste
mu pomoćnik...

— To i jesam — odgovori odluč-
no skitnica.

— Oni će odmah pucati. To su
Pridžersovi. Džeri i Hal Pridžers.
Najzloglasniji ljudi u okolini od sto-
tinak milja. Preko, sa Flejthid je-
zera...

Džoe! Efrajm gurne ženu u stranu,
ali zastane pred vratima jer je čuo
kako je iza njega nešto muklo uda-
rilo, pa se okrene.

Ona se srušila i ostala da leži na
podu.

Efrajm prisloni pušku uz vrata i
pokuša dići ženu.

Mali sluga počeo da zapomaže.

— Momče, prestani da urlaš! Do-
nesi viskija!

— Mrtva je! — jadikovao je mla-
dić.

— Budi miran! Nije mrtva. Izgu-
bila je svest.

— Zašto? — plakao je mali.

— Zbog dvo... zbog... ne znam.
Donesi konačno viskija! Brže!

Na to mali odjuri.

Kada su uspeli da joj sipaju gut-
ljaj viskija u usta, došla je opet k
sebi.

Teturajući se ustane i prisloni se
uz staklo na vratima.

Na ulici se maršal iz Dodž Sitija
teškim koracima uputio prema sre-
dini ulice.

Hezel Aftnun je ukočena pogleda
zurila u njegova široka leđa.

Kraj nje je, teško dahćući, stajao
Efrajm.

— Pa pustite me napolje, mis!

— Ne!

— Moram mu pomoći!

— Ne. Ništa mu ne možete po-
moći. Učinili biste stvar samo još
gorom. Gde li je samo šerif? Uvek,
kada je potreban negde se izgubi.
Zadrže ga...

— Ko li mu je samo natovario na
vrat tu bagru? — stenjao je Efrajm.

— Ne znam, neko iz Mozaik-bara.
Možda Lu-Ce, ili Bredli, ili Džub
Efrajm.

— Efrajm? — ote se čoveku.

Žena nije ni primetila da je uzeo
pušku i krenuo prema dvorišnim
vratima.

Lice Džeri Pridžersa se razvuklo
u nakaznu grimasu. Stajao je ras-
krečenih nogu. Šake, savijene kao
kandže, duboko su mu visile do is-
pod držaka njegovih revolvera.

Žena iza hotelskih vrata samo je
gledala u maršala.

Zašto je tako mirno stajao?

No, valjda je on znao zašto! Znao
je on koliko je brza smrt iz revol-
verske cevi!

Dragi bože! Ona steže pesnice i
stisne usne.

Isto kao i ljudi tamo preko u zat-
voru.

I oni dugi, na ulici, iza prozora.
— Vuci! — viknuo je Džeri Pridžers.

Zar je bilo moguće da se toliko toga dogodi u vremenu od samo jednog jedinog minuta?

Nepojmljivo.

A onda se dogodilo.

Brzinom misli polete prema revolveru levica čuvenog čuvara zakona iz Kanzasa.

Zaurla teški, bantlajn-specijal.

Prema nebu suknu narandžasti plamen iz otvora cevi.

Džeri Pridžers nije svojom revolver uspeo ni do pola da izvuče.

On se zatetura dva koraka unazad i savi se u koljenima.

Vajat Erp učini munjevit polukokret. Činilo se kao da su oba hica ispaljena istovremeno.

Preko, između dasaka u plotu, koji je odvajao kuću sedlara i onu stolara Binga, jedan čovek pade na ulicu, uzdignutih ruku i ostade da leži između predvorja kuća.

A onda gore zaurla puška.

I maršal se već bacio u stranu.

Prekasno — bio je pogođen. Kugla ga je opekla na desnoj slepoočnici i on se zatetura.

No treća njegova kugla već je davno bila na putu i skinula podmuklog strelca gore sa balkona.

Svi su bili na zemlji.

Džeri Pridžers je ležao na leđima.

Njegov brat Hal sa licem prema zemlji.

Strelac u zasedi Majk Fabijan, ležao je na boku.

A kao čelik tvrdi čovek iz Misurija je klečao, pritiskujući glavu sa obe ruke.

Na ulici zavlada užas.

Onda Ferli izjuri iz svoje kance-

larije. Ne obazirući se na revolver koji je bio uperen u njega, dojuri na ulicu s puškom u ruci projuri kraj Džeri Pridžersa i krene prema maršalu.

Puška mu sklizne iz ruku i sav van sebe pogleda u maršala.

Zatim stisne pesnice i zaurla:

— Prvo Dok Holidej a sada Vajat Erp! To je prokletstvo za Virđžinija Siti! Prokletstvo, kažem vam!

Neko gurnu velika hotelska vrata.

Hezel Aftnun kao vihor siđe na ulicu i klekne kraj maršala.

Ali maršal se već sabrao.

— Hvala, pustite samo, mis. Samo me je okrznuo...

— Hodite, pomoći ću vam!

— Ne, hvala!

Džozef Efrajm prekasno dojuri iz sporedne uličice.

A šta bi i mogao napraviti?

Stari lekar polagano dođe iz svoje kuće i pogleda maršala preko svojih zlatom uokvirenih naočara. Maršal se već pridigao.

— Samo vas je okrznulo — reče hladno i pogleda preko prema Pridžersu.

Mlađeg od dvojice revolveraša kugla je zahvatila gore u levom ramenu. No rana nije bila opasna po život.

Njegov brat Džeri dobio je hitac visoko u bok. Od toga časa više neće biti u stanju da bilo šta uradi sa svojom levom stranom tela, jer će mu ova doživotno ostati ukočena...

Najgore je prošao Fabijan, strelac u zasedi. Bio je gadno ozleđen po vratu. Ali i on je preživio.

Gore u svojoj sobi sedeo je Vajat Erp na krevetu i gledao u ženu koja je stajala pred njim.

— Žao mi je, madam, što ste se uplašili zbog mene.

— Uplašila? Pa molim vas! Bila sam u kuhinji i slučajno čula hice.

— Sada još i laže! — Bio je to glas Džoele Efrajma. Skitnica se naslonila na prozor i tmurno gledala pred sebe — Najpre me zadržala kada sam hteo da izađem sa puškom Doka Holideja, a onda je pala u nesvest.

Lepa žena pocrvene kao paprika.

— Vi ste nevaspitani!

— Izvinite!

Efrajm htede da izađe napolje.

Vajat se podiže.

— Čekajte, Džoele. Moram nešto da razgovaram s vama... On pruži ženi ruku i izađe s njime.

U hodniku ga upita:

— Poznajete li tu dvojicu?

— Onu dvojicu ne. Ali poznajem Fabijana. Već je i onda bio lopovčina, koju je svaki poznavao.

— A šta mislite, ko mi je te bandite poslao na vrat?

Efrajm slegne ramenima.

— Nemam pojma. Ne mogu ni zamisliti, da su došli direktno sa Flejthid jezera. Pa to je prilično daleko odavde.

— Možda su bili u blizini.

— Baš zato. A onda su ih dovele one propalice iz Mozaik-bara. Možda svi zajedno. Da likvidiraju dosadnog maršala.

— I ja tako mislim.

Vajat čoveku pruži ruku.

— Mnogo vam hvala.

Ovaj ga začuđeno pogleda.

— Zašto?

— Onaj ko poseže za puškom Doka Holideja, da bi mi pomogao...

— Nisam ni stigao bilo šta da učinim...!

— To ne menja ništa. Do viđenja. Uostalom, nisam li vam već rekao da je vaš deda stvarno još živ?

— Ne!

— Tako je. Govorio sam s njime. Odlično se drži i kao da će doživeti sto pedeset godina.



Mali Džoni dođe maršalu ususret.

— Mister Erp! Mister Erp! Gori šerifova kancelarija!

Vajat istrča na ulicu.

Tamo preko su iz vrata šerifove kancelarije i iz prozora zatvora sukljali gusti plavosivi oblaci dima.

Maršal odjuri preko ulice, gurne u stranu nekoliko radoznalaca koji su se besposleno natezali oko šerifovih vrata i skine maramu da bi je umočio u bure za kišnicu, brzo je zaveže preko lica i upadne u kancelariju.

Prvo je izvukao šerifa.

Onesvešćenog ga položi na balvane trema.

Neka žena kriknu:

— Šerif je mrtav!

— Glupost! — viknu maršal na nju. — Izgubio je svest! Polijte ga vodom!

Onda opet nestade.

— Pa ugušiće se tamo unutra! — krikne berberin, mali suvonjav čovek sa dugačkim vratom kao u žirafe.

Izenada se stvori i lekar.

— Da li je tu Vajat Erp?

— Da! — vikne kovač.

— Svemogućii! Pre jedva pola sata je izbegao smrt — i već je opet zapao u gužvu.

Stajao je bespomoćno na vratima i mlatarao rukama.

U to čovek iz Misurija opet izađe i skine maramu s lica.

— Zatvorenici! — dahtao je šerif, koji je došao k svesti.

— Pobjegli su! — umiri ga Vajat, kašljući.

Ferli smesta dođe k sebi i uspravi se. No morade se odmah osloniti na kovača, jer mu se još sve vrtelo u glavi.

— Pobjegli? Provalili su, ti lopovi?

Vajat ga upitno pogleda.

— Pa kako to izgledate? Šešir vam je pun krhotina od stakla. Zar vas je neko udario po glavi?

Ferli se uhvati za glavu.

— Prokletstvo, jao! To je bilo! Neko me oborio udarcem.

— Onda je neko, da ne bi izazvao pravi požar. Vaše papire pažljivo zapalio na peći i preko njih bacio mokre krpe. To uvek stvara mnogo dima.

— A onda je lopov svoju braću pustio napolje.

— Mora da je bilo tako. Đavo ga odneo...

Zveckajući mamuzama, maršal pređe preko ulice.

Iznenada je Ferli i sam mogao da stoji.

— Nebesa, evo ga, opet ide u Mozaik-bar!

Ukočenim koracima šerif pođe za njim, pri čemu je po peti ili deseti put za zadnjih dvadesetčetiri sata u ovom paklu u Virdžinija Sitiju prokleo svoj posao.

Lu-Cea naravno nije bilo.

Vajat gurne vrata od kuhinje.

Unutra je sedela Ana. Bila je trezna.

— Jeste li videli Kineza?

— Ne.

Ona ustade i obazre se.

Vajat pokaza ka peći.

— Tu vam je šoljica. Imate novu. A boca je... hej, pa nema ni boce.

Ona stisnu usne.

— Nećete shvatiti, ali ja... Ona se jadno zagrcnu, tako da mu se sažali.. — Pokušaću... nije lako.

— Mogu misliti. A šta je lako?

Stajao je u vratima, ogroman, širokih ramena, s velikim flasterom na desnoj strani čela i lica garavog od dima.

— Rado bih vam nešto rekla, Vajate Erp...

— Da?

— Videla sam vas malo pre na cesti. U jezivom revolveraškom dvojboju. Drhtala sam i molila se ne bi li se negde pojavio vaš prijatelj. I kada ste onda pali na kolena, zaklala sam se da nikada više neću...

Ona se slomljeno spusti na nisku stolicu i zgrči ruke.

— Sve je dobro, mis. Samo pokušajte. Ići će sigurno.

Na to ona reče tronutim glasom:

— Tako bih želela da ga nađete...

On joj klimne glavom.

— Hvala, Ana Šeriden...



Vajat izađe.

Malo zatim, na sporedni ulaz kroz dvorište, vrati se opet u kuću.

Njegova pretpostavka se pokazala tačnom.

Sikćući se hodnikom razlegao pis-kutav glas Kineza.

Vajat grune u dvorišna vrata.

Začu se škljocanje oroza.

Lu-Ce se zaprepašćeno okrene.

— Maršal!

— Da, maršal!

— Šta nameravate?

— Hajdete!
 — Kuda?
 — Navrag u zatvor!
 — U zat... ah tako, da, i meni nije jasno, kako se to dogodilo mister Erp — koprcao se žuti gostioničar.
 — Iznenada se pojavila yatra, a moja ćelija je bila otvorena. Valjda ne biste očekivali da ću čekati da se ispečem kao kobasica.
 — Ne brbljajte. Pođite.
 — Šta će se onda dogoditi... mislim sa mnom?
 — Videćete.

Vajat ga zgrabi za nadlakticu, gurne kolt natrag u futrolu i odvede gostioničara natrag u zatvor.

Ferli je začuđeno gledao.
 — Hej, prvi se već vratio.
 — Ne može se baš reći da je došao dobrovoljno. Bar ne sasvim — reče maršal.

Lu-Cea strpaše u ćeliju.
 Oba čoveka su se zatim pred šerifovom kancelarijom pravila kao da se nešto važno dogovaraju. Doduše, govorili su tiho, ali su nastojali da ih Kinez ipak još može čuti.

A kosočkom momku od straha brzo izbiše graške znoja na čelu i po čitavom telu.

— Taj će na vešala — reče maršal.

— Već zbog pokušaja ubistva. To je jasno kao dan. Đavo bi ga znao! Do sada sam ga držao bar donekle za čestitog čoveka.

— On je ubica — reče maršal. — A njegovi jataci će dobiti samo po nekoliko godina Seskateve...

Gostioničar iz Mozaik-bara iza rešetki klone na kolena.

— Na vešala — dahtao je. — A samo sam hteo nožem, na tihi na-

čin, da učinim kraj svim nemirima...

U to se Vajat stvori na vratima zatvora uz same rešetke.

— Čovečanstvo može da živi i bez vašeg tihog noža, mister Lu-Ce. Lameneni konopac će biti dostojna nagrada za ovakva vaša nastojanja.

Kinez reče zadihano:

— To, maršale, ne možete učiniti. Ne možete me obesiti.

Vajat ga zgrabi kroz rešetke i privuče ga sebi. Brzim zahvatom istrgne mu iz džepa revolverčić. Drugim zahvatom dođe na svetlo dana dugačak nož, koji je imao skriven u svojim dubokim džepovima.

— Vidite, mister Lu-Ce, to sve nije pribor za jednog gostioničara. Ne bih ništa rekao da sam našao kakav vadičep. No ove stvari ne priliče gostioničaru. Teško da se može smatrati bezazlenim čovekom neko koji ide da nožem proburaci maršala i revolverom preti šerifu. Vi ste opasan čovek.

— Ali zato me ipak ne možete oterati na vešala!

— Naravno, ne samo za to — odgovori Vajat. — Ali vi i sami znate zašto vas čeka uže. I ako vam to još nije jasno, ostaviću vam još nekoliko sati za razmišljanje.

Vajat mu okrene leđa.

Na to se mali čovek kao divlja mačka baci na rešetke i zaurla:

— Ko me je ocrnio? Ko me je oklevetao? Ja ću ga sa...

— Ništa vi nećete, Lu-Ce. Samo ćete dobiti jedno uže. Kako sam vam već obećao. U međuvremenu mislite na ono što sam vam rekao.

— Ali ja to nisam učinio!

Vajat zastane.

— A šta vi mislite, zašto sam baš

vas doveo natrag u zatvor, posle toga što vas je sve oslobodio?

— On...? — mucao je gostioničar.

— Vi, dakle, znate...?

Vajat ništa nije znao, samo je blefirao.

A Kinez je naseo.

— Zašto nas je onda izbavio, hej? Po sredi je njegova nečista savešt, ništa drugo! Pa rekao sam vam.

Vajat se okrene i prepusti ga njegovu strahu.

Dakle, Džubel Efrajm je izveo prepad na zatvor!

Usred bela dana!

Kolika hrabrost u čoveka koji je izgledao tako slabašan.

Vajat pođe u hotel i pokuca na Džoelova vrata.

Čovek odmah dođe i otvori.

— Džoele, jeste li spremni?

— Uvek.

— Dodite.

— Mogu li poneti pušku Doka Holideja?

— Nije potrebno...

Napustiše hotel kroz dvorište.

Zamišljeno i zabrinutim pogledom ispratila ih je Hezel Aftnun. Kraj nje je uz kuhinjski stol stajao mali Džoni i čistio krompire.

— Kako li se samo maršal još uvek nada! Dok je već davno mrtav — rekao je mladić.

— Već sam ti juče rekla da za vežeš!

— Da, madam!

Vajat osedla svog đogata.

Džoel sede na konja Doka Holideja.

Ne žureći se, odjahaše do farme Škotlandanina.

Iz jedne staje, žmirkajući očima, dođe stari O'Kif.

Kad ugleda maršala, on se trgne.

— Zar stvar još nije svršena?

— Ne, vaši prijatelji, oni Priđersovi, su slabo gadali.

Škot namršti čelo i protrlja čekinjastu bradu.

— Nije to bila moja zamisao...

— Može biti, ali vam je bila dužnost, da tako šta sprečite.

— Mislite li? A, znate li šta bi mi se dogodilo, da sam to pokušao da sprečim? Planula bi mi farma. Ne poznajete još ljude iz Virdžinije, mister Erp.

— Dovoljna su mi i dosadašnja poznanstva.

Vajat sjaši.

— Dobro, Gregori O'Kif, spremite se.

Iznenada čovek pozelene.

— Šta to treba da znači?

— Džub Efrajm vas je izveo iz zatvora. Ja ću vas opet povesti sa sobom.

— Mene...? — zamuca ovčar.

— Da, vas!

— Pa ja nisam bio taj!

— Svi drugi su svedočili protiv vas!

Blef pogodi starog kao udarac malletom.

— Svi — drugi? Ah, a onaj kooski lopov da ostane na slobodi? A on je tu žalosnu stvar hteo da likvidira svojim tihim nožem!

— S čime ste se i vi složili.

— Nisam imao s čime da se složim.

Vajatu se iznenada stvorio revolver u levici. On uperi cev prema kućnim vratima, koja se malo odškrinuše.

— Džoel, dovedite tog čoveka tu iza vrata.

— To je moj brat! — urlao je Škot, kad vide da maršalov pratilac sa uperenom puškom kreće prema vratima.

Na to se vrata sasvim otvore i brat staroga stupi u dvorište.

Imao je u ruci dugačku kentakipušku.

— Šta hoćete od moga brata? Pa on s tom stvari nema ništa. Da se je suprotstavio drugima, bio bi tu gotov. I ovde ne drže ništa do ovčara.

— Čoveče, ne govorite, spustite pušku! — obrecnu se maršal na njega.

Mladi O'Kif posluša.

— Gde je Dok Holidej? — upita Vajat Erp promuklim glasom.

Oba Škota obore glave.

— Ne znamo — mrmljao je stariji.

Na to Vajat zgrabi mlađeg za široka ramena.

— Ako vam je milije da ćutite, tada ćete obojica umreti. Ostali su vas teško optužili.

Mladi podigne glavu.

— Bredli... taj se' pakuje. Hoće da ode... Ali mi ništa ne znamo. Baš ništa. Ako nas neko tereti, onda to čini iz pakosti, da nas uništi. Uvek su to i hteli. Mi smo ovčari...

Vajat ga pusti i vinu se u sedlo.

— Nemojte poželeti da opet moram da dođem!

Odjahaše. Usput zapita Džuela:

— Poznajete li Bredlija?

— I te kako! Tog vitoperog Engleza. Hajdemo samo! Pokazaću vam kuću.

Biła je već prazna.

Iz susedne kuće izađe stari, poluslepi čovek.

— Hej, vi tražite Engleza? Tome

se iznenada jako žurilo da ode. S kolima.

— Kuda se odvezao?

— Mislim da je otišao iz grada prema severu.

Pola sata kasnije ga stigoše.

Bredli pogleda maršala širom otvorenih očiju. Kraj njega je sedela žena i dvoje dece.

Bredli promuklo reče:

— Znam, šta sada mislite, mister Erp. Ali nije tako. Moram oдавде, jer se bojim da će sve sručiti na mene. Ti ljudi iz Virdžinije ne vole Engleze.

A koga uopšte vole ti ljudi iz Virdžinije?

Iz straha od svojih sugrađana Britanac je spakovao na brzinu svoju imovinu i dao se u beg.

— Okrenite!

— Ne, to ne mogu.

— Pa vi ste, kako tvrdite, nevin.

— Ja sam nevin. Ništa ne znam, i nikome nisam naneo neko zlo. Ali i oni svi skupa ništa ne znaju i sada traže nekog krivca nakon što Kinezu nije uspelo da ukloni vas, jer tražite onog drugog...

Englezu klonu glava na prsa.

Konačno promuca:

— Dobro, Meri, znao sam da je trebalo uzeti pušku. Pa okrenimo maršale. Ali onda ću morati da se borim, kao i O'Kif, i Haler, koji su se isto odlučili za borbu.

— Zašto vas je Džub Efrajm oslobodio?

— Jer tako i tako svi ne bi bili osuđeni, a ostali bi mu onda morali biti zahvalni.

— Zašto baš njemu?

— Pa on je pripadao kružoku.

— A ko je obrazovao kružok?

Britanac slegne ramenima.

— Ne znam. To je pravi đavolski krug, maršale. Ni ne znam kako sam upao u njega. Znam samo da sam zaglibio do guše. Video sam kako je Dok Holidej otišao — dalje ne znam ništa. Na kartama je dobio. Ne mnogo. A mi ostali ne bismo taj mali gubitak naročito teško podneli. Igrao je pošteno, ali briljantno, kako još nikada nisam video nekoga da igra za zelenim stolom. Kunem vam se životom moje dece. Ne znam kuda se je izgubio...

Okrenuše svoju prerijsku škunu i vratuše se prema gradu.

Tako su i najprevejani trikovi zatajili.

Maršal pogleda na kosu visoravan, gde je bila smeštena pilana.

— Džub Efrajm — reče tiho.

Ništa se ne pomače na licu Džoea Efrajma.

Vajat ga pogleda.

— Da budem pošten: još uvek ga ne smatram sposobnim da učini ono za šta mislim da bi bio u stanju da učini Kinez.

Povratniku se pojavi oštra bora na čelu.

— Nećete valjda misliti da osećam još bilo kakvu obavezu prema porodici vlasnika pilane Efrajm.

— A stogodišnjak?

— Pa on je još samo senka od čoveka.

— Vaš otac?

— On nije zdrav. Već je onda bio bolestan. Od onog jutra, kada mu je dole, u velikoj hali, pao balvan na glavu...

— Znao da sam vas samo zato poveo, jer sam slutio da ćemo opet morati odjahati dole do pilane.

Efrajm klimne.

— Znam.

Na dvorištu je bilo mirno.

Nigde nije bilo velikog psa.

Konje ostaviše kraj srušenog magacina.

Počeo je da pada sneg.

Tresući se od zime, čovek iz Misurija podigne kragu svoga kaputa.

Kada se časkom zagleda u lice svoga pratioca, vide u njegovim očima samo odraz hladnoće.

Uostalom, zašto odmah nismo ostali ovde? mislio je Vajat, dok su se uputili prema velikim kamenim stepenicama. Već sam onda imao osećaj da je trebalo ostati ovde.

U to se gore naglo otvore vrata.

U njima se ukaza lik nekog čoveka su puškom uperenom u došljake.

To nije bio Džub Efrajm.

Toga čoveka ova dvojica ni u snu ne bi ovde očekivala, a najmanje bi se od njega nadali neprijateljskom dočeku.

Bio je to Dživ Ferli, šerif iz Virdžinija Sitija.

Vajat iznenađeno pogleda prema njemu. Ako je i sa čim računao — s tim udarcem, nije. Nikada ne bi pomislio da šerif igra dvostruku igru. Ferlijeve oči iznenada postadoše tvrde kao kremen.

— Bolje bi bilo za vas, maršale, da više niste došli!

Vajat ga samo ćutke pogleda.

Ferlijev pogled klizne prema Efrajmu.

— A što ste upravo ovog momka povelili sa sobom, to će ujedno i njemu biti kraj.

Džoe je buljio u šerifa.

— Ti, dakle, ti prokleti kradljiv-

če drva, ti se kriješ iza svega toga!
— reče zadihano.

— Da, sećaš me se, dakle, Džuel?
— rugao mu se Ferli.

— I te kako. Nikada neću zaboraviti, da si mi onda ovde krao drva.

Vajat otvori usta i upita promuklo:

— Gde je Džubel Efrajm?

Šerif se nasmeja:

— Vi pitate, Erpe! Dobro, biće to vaše zadnje pitanje. Bili ste previše lukavi. Rado bih vas pustio da odete, ali ste imali i suviše dobar nos.

— Gde je Džubal Efrajm i gde je pas?

— To su već dva pitanja! I dva suvišna pitanja. Umrećete, Vajate Erpe, jer ste bili previše uporni. Trebalo je da odustanete od potere, za vašim prijateljem. On je mrtav...

U to polete bantlajn-specijal u maršalovoj levici i metak urlajući scenu uz stepenice.

Dživ Ferli krikne i polete prema vratima. Puška mu ispade. No pogođeni je bio čvršći nego što je Vajat očekivao. On trgne svoj revolver.

Na to Džuel Efrajm, pre nego je to maršal mogao sprečiti, podiže Holidejevu sačmaricu, koju je ipak poneo.

Pucanj se zaori dvorištem.

Dživ Ferli zaurla kao bik. Cela njegova desna strana — noga, bedro, slabine i ruke — bila je napunjena sačmom.

Vajat pojuri uz stepenice.

— I to više ništa ne menja na stvari, Erpe!

Vajat ga pogleda bez ikakvog sažaljenja.

— Gde je Džubel Efrajm?

— Traži ga!

Oduzeše mu oružje i Džuel požuri napred.

— Hodite! Setio sam se nečega... On se okrene na levo i udari u jednu zatvorena vrata.

— Ah, slutio sam! Podrum u pećini!

— Pazite! Ako su vrata zaključana — opomene ga maršal.

No Džuel Efrajm već je udario kundakom u vrata. — Drvo se razleti sa treskom.

— Sada se ide jednim stepenicama nadole — reče Džuel.

On pođe napred.

— Morate biti oprezniji — opomene ga maršal ponovo.

— Pa, onaj ko sedi u mraku je u isto tako lošem položaju kao i ja.

— Ne, u svakom slučaju. Neka samo ima sačmaricu kao i vi i neka je uperi prema izlazu hodnika.

Ali se ovaj nije dao zadržati.

S mukom ga je Vajat sledio u mraku.

Premda Džuel Efrajm skoro sedamnaest godina nije bio u kući, snalazio se isto tako dobro kao i pre.

Pa ništa se nije promenilo. Niko nije ni prstom maknuo da ovde nešto promeni.

Podrum, koji je verovatno građen još u vreme Indijanaca, vodio je još uvek na dole prema nekadašnjim potajama.

Vajat čvrsto uhvati svog pratioca za nadlakticu.

— Čekajte! — šapne mu. — Neopreznost je još retko kada urodila plodom.

Čovek reče zadihano:

— Taj pas mora da se tu dole skriva. Zbog njega sam pola ljud-

skog veka morao da se skitam po zemljama kao propalica...

— Morate se smiriti, Džael, inače vas ne mogu povesti dalje sa sobom.

Na to čovek zastane.

— Šta hoćete time da kažete? Pa sami ne možete dalje, jer se nećete snaći.

— Već sam se snalazio u kojekakvim hodnicima. Smirite se. Nema smisla žuriti napred i onda...

— Moram ga se dočepati i...

— Mir.

Ali se nestrpljivi čovek istrže i pojuri napred. Iznenada prasnu pucaj.

On krikne i poklekne desnom nogom.

Vajat se smesta bacio na tle i dopuzao do njega.

— Džael! — šapne.

— Da. Vi... ste imali pravo.

— Gde ste pogođeni?

— U bedro — šapne čovek i sloni usta na maršalovo uho. — Nemate više daleko. Ovde desno je jedna komora s debelim vratima. Džubel će biti tu. Hodnik se onda završava na tri do četiri jarda. Tamo se nalazi još jedna mala komora.

Vajat se uspravi i priljubi uz desni zid.

— Odustanite, Džube Efrajm! — vikne.

— Ne! — branio se ovaj. — Nikada!

— Gde je Dok Holidej?

— Krepaće taj pas!

Tada i čovek iz Misurija zaboravi na svaki oprez i pođe napred.

Uspe da zgrabi protivnika i obori ga.

Džub se istrgne.

Ali nije utekao svom protivniku.

Kao puma se čovek iz Misurija baci za njim, povuče ga dole i izbaci iz borbe sa dva udarca pesnicama.

Munjevitom brzinom ga razoruža.

Pozadi iz hodnika se čulo samo tiho Džaelovo stenjanje.

Džubel se potpuno smiri. Pravio se da je u nesvesti.

Vajat ga podigne.

Čovek se prevrte na levu stranu.

— Ranjen sam — zastenja iznenada.

— Lažeš!

— Ne! Pucao je kroz vrata!

— Gde je?

— Tu unutra!

Vajat ga zgrabi i odvuče prema vratima.

— Otvorite!

— Ferli ima ključ!

— Otvorite!

— Šerif...

— Dok! — zaurla maršal.

— Ovde! — začuje se kockarev glas, kao da dolazi iz velike daljine. Vajat baci čoveka prema vratima pa se i sam zatim zajuri na njih.

Nisu popustila.

— Na stranu, Dok! — poviče, pa zgrabi Džuba i povuče unazad.

Dahćući, stigao je Džael. On upali šibicu.

Džub se zablene u njega.

— Ostani i mirno leži, brate, inače je za tebe već sada sve svršeno! — zareži Džael na brata.

— Na stranu, Dok! — viknu maršal još jednom.

— U redu! — začuje se iznutra.

Onda zaurla bantlajn-specijal.

Četiri kugle razoriše levu stranu brave.

Vajat pođe do suprotnog zida i zaleti se desnim ramenom na vrata, ali ona izdržaše.

Vajat se ponovno zaletí. Na to se iznutra odlome daske.

— Dobro je, maršale, sve je u redu — čuo se sada jasno glas Doka Holideja.

Vajat ostade kao ukopan, slušajući zvuk toga glasa.

— Džon!

— Vajat!

— Zaista je sve u redu?

— Sve. Osim gladi. A pre svega žedi...

Vajat gurne polomljene daske savim u stranu i izvuče prijatelja u hodnik.

— Hej, pa vi imate deringer u rukama?

— A šta ste vi mislili?

— S jednom od kugli zaustavio sam onog lopova. Drugu sam ostavio za sebe...



Hezel Aftnun je imala pravo: Dživ Ferli je bio Kinezov prijatelj.

Ali ne samo, njegov: prijateljevaio je i s mladim vlasnikom pilane.

Tri lopova u jednom gradu, u kome je vladalo nepoverenje, strah i pohlepa.

Ali Lu-Ce nije bio pravi saučesnik lopovluka. On je samo davao mig onom alkoholičaru i potpuno zaduženom čoveku: „Evo, tu je neko ko ima para”. I Džub Efrajm je došao na ideju da bi stranac možda ispljunuo novac ako bi ga se na neko vreme zatvorilo.

Otišao je preko svom prijatelju, Ferliju, koji je bolovao od iste bolesti.

Ferli je bio taj koji je kockara dočekao u zasedi i munjevito ga

udario sa leđa kad je izlazio iz Mozaik-bara.

Jedno odvratno razbojništvo!

Šta bi oba bandita stvarno s njim učinila, kada bi im dao sav novac što je imao. Pa i da im je potpisao i neki dokumenat o dugovanju?

O tome je morao da razmišlja sudija Bikhem, kad su mu priveli obojicu odmetnika.

Obojicu su poslali u kamenolome.

Zauvek. Šerifa već zato, što je za čuvara zakona bilo posebno kažnjivo ono što je učinio.

A Džubel Efrajm je nakon petnaest godina trebalo da bude pušten. Ali kako je već posle sedam godina umro u kamenolomima, to je i za njega to bila „doživotna” osuda.

Ali je smrt, koja je u zadnjih četrdeset osam sati u tom paklenom Virdžinija Sitiju bila toliko puta izazvana, ugrabila još jednu žrtvu: kosooki čovek, sa licem kao od pergamenta, sa dalekog istoka ubio se u zatvoru. Oduzeo si je život i bez noža i bez kolta. Obesio se na gajtanu svog svilenog kimona.

Kako li je morao imati nečistu savest...

Džuel Efrajm se hrabro bacio na posao u pilani.

Oca je poslao u bolnicu u Anakundu.

Ali deda stogodišnjak je ostao kod svoga unuka. Kažu da je živeo još nekoliko godina i doživeo ponovni procvat stare pilane.



Kada su se Vajat Erp i Dok Holidej vatili u grad, ljudi su stajali na tremovima i dočekivali ih usklicima.

Na većini lica moglo se čitati zadovoljstvo zbog sudbine šerifa i mladog Efrajma.

Dok su prijatelji vezivali svoje konje, na tremu Grand hotela stajala je Hezel Aftnun.

Ona obojici pruži ruku i reče tiho Doku Holideju:

— Znala sam da će vas naći.

Holidej podiže obrve.

— A kada bih znao da ću sada dobiti jedan biftek i jedan brendi, bio bih potpuno srećan.

— Sve, što god hoćete, Dok!

Nakon jela kockar reče:

— Najgore je žeđ. Nikada ne bih poverovao da čovek može biti tako žedan. Ispio bih vedro vode. Uostalom, znao sam da ćete doći.

— Čoveče, ala vi imate poverenja u sudbinu — reče maršal.

Pred stolom je stajala Hezel Aftnun.

— Mislim da bi prevrnuo ceo grad, da bi vas našao.

Prijatelji se kao zbunjeni zagledaše u svoje prazne tanjire.

Vajat Erp izvuče kutiju s cigarama.

— Hej, pa sve su još čitave! Tačno dva komada. Jedna za mene — a

druga — šteta što ne pušite cigare.

— To je samo vaša predrasuda — reče Džordžijanac i uze cigaru.

Mali Džoni se odmah našao tu sa zapaljenom šibicom.

Vajat ga pomilova po kovrčavoj glavi.

— Hajde, pobrini se lepo za naše konje, momče. Sutra ujutro u pet moramo dalje.

Žena ih tužno pogleda.

— Već?

— Da — reče Holidej. — Dosta sam dugo ovde zadržao maršala. Ako čovek bolje razmisli — sve to zbog jedne izgubljene potkovice...

KRAJ

Legendarne indijanske poglavice

KOČIZ, HRABRI I MUDRI APAČ

Može se slobodno tvrditi da je Mangus Kolorado bio najveći i najčuveniji apaški borac svoga vremena, ali nesumnjivo Kočiz je bio najborbeniji i najpametniji. Veoma brzo, još kao mlad ratnik, shvatio je da je uzaludno, pa čak i opasno suprotstaviti se civilizaciji koja upravo počinje da prodire u pustinje i planine koja je njegovo pleme naseljavalo, gradeći puteve i poštanske stanice.

Kočiz je bio na čelu apačkog plemena Cirikahua. Oženio se ćerkom Mangusa Kolorada i postao njegov najbolji prijatelj i drug. Međutim, dok je Mangus smatrao rat jedinim izlazom i mogućnošću da se pleme Arizone oslobodi, Kočiz je u prvo vreme pokušao da se mirno nagodi sa belim doseljenicima.

Godine 1850. Arizonom su se svakog dana sve više i više kretala teška, pokrivena kola mnogobrojnih

doseljenika koji su hitali na Zapad u Kaliforniju gde je tada vladala zlatna groznica. Neki od njih privučeni lepotom i plodnošću zemlje naseljavali su postepeno teritoriju Apača na kojoj su oni do tada nesmetano lovili.

U samom centru Arizone, na vrhu planine Dragon, bilo je selo Apača Cirikahua udaljeno od svih saobraćajnica i puteva. Kočiz je mogao kao i Mangus da se vrlo lako stavi na čelo udruženih apačkih plemena, ali on je radije voleo da živi u miru. Pokušavao je da nagovori ratnike da počnu da obrađuju zemlju i da gaje stoku.

Kočiz je kao i njegov prijatelj Mangus Kolorado bio neobično visokog rasta, gotovo dva metra, vižljast i neobično snažan. Svaki njegov mišić jasno se ocrtavao. Kosa mu je bila duga, malo proseda.

Celo njegovo držanje odavalo je neobično veliku unutrašnju snagu.

Njegovo miroljubivo držanje uticalo je da se broj doseljenika u Arizonu povećao iz dana u dan. Uskoro je i ovu oblast zahvatila zlatna groznica. Ranije podignuti rudarski gradić Tukson doživljavao je dane prosperiteta. Kuće su rasle kao pečurke posle kiše. Kod Apačkog prolaza u blizini izvora sa koga se Kočiz i njegovo pleme snabdevalo vodom, podignuta je poštanska stanica.

Poglavica Apača se ni tome nije usprotivio. Sam je ponudio da nabavlja drva za ogrev za poštansku stanicu. Zakupac stanice, Valas, bio je prijatelj poglavice Cirikahua. Da bi na vreme i bolje snabdevao stanicu Kočiz je podigao logor u njenoj blizini.

Jednog dana, oktobra 1860. godine, neka grupa Apača pokrala je konje sa imanja Irca Verdua. Indijanci su povelili i Verduovog sina sa sobom. Ovo je dete odraslo i odgojeno među indijancima da bi kasnije pod imenom Meki Fri postao najčuveniji izvidnik u armiji Sjedinjenih Država.

Verd, primetivši krađu, odjahao je do stanice Vakenen i zatražio pomoć... Pukovnik Morison, komandant tvrđave, naredio je poručniku Baskomu da potraži oteto dete i stoku. Poručnik Baskom je upravo iz klupa Vojne Akademije došao u tvrđavu Vakenen.

Sa odredom ljudi odjahao je poručnik do stanice u Apačkom prolazu. Čim je stigao naredio je zakupcu Valasu da pozove Kočiza na

razgovor. Kočiz, koji nije imao nikakve veze sa krađom, došao je u Baskomov logor sa bratom i četiri nećaka, nameravajući da se sam ponudi i pomogne da se nađe oteto dete. Međutim, čim su Indijanci ušli u logor bili su opkoljeni.

Baskom je uporno tražio od Kočiza da prizna gde su sin starog Verdua i ukradena stoka. Kočiz se uzalud branio govoreći da nema nikakve veze sa tom krađom i stalno napominjući da odavno živi u miru s bledolikima. Kad je Baskom zapretio da će ga uhapsiti i držati u zatvoru sve dok ne prizna, Kočiz je izvadio nož, rasekao šator, izbegao vojnike koji su mu potrčali u susret da ga uhvate, skočio na prvog konja i pobegao.

Sutradan Kočiz je sišao s planine i zarobio šest američkih vojnika. Jednog zarobljenika poslao Baskomu tražeći od njega da izvrše zamenu. Uobraženi oficir je ovu ponudu odbio.

Sledećeg dana Kočiz je u pratnji svojih ratnika dojahao do Baskomovog logora, vodeći sa sobom zarobljene vojnike. Jedan od njih čvrsto vezan za dugačko užo, približio se logoru i rekao:

— Kočiz je učinio sve što je bilo u njegovoj moći da sačuva mir, ali on ne može više da obuzda svoje ratnike. Ako ne učinite ono što on traži doći će do otvorenog rata protiv nas.

Ali poručnik Baskom je ponovo odbio i ovaj predlog.

Indijanac koji je držao drugi kraj konopca za kojim je bio vezan zarobljenik, ljutito je kriknuo, ošinuo

konja i jurnuo u galop. Vojnik, vučen preko kamenja i žbunja izdahnuo je groznom smrću.

Malo kasnije Kočiz je naredio da se zarobljeni vojnici poubijaju. Poručnik Baskom je potom obesio Kočižove rođake. Arizonom je ponovo zavladao stari zakon: oko za oko, zub za zub. Udruženi Apači Kočiza i Mangus Kolorada zajednički su preduzimali akcije i skoro potpuno onemogućili svaki život u toj oblasti.

Jednog dana izvršili su napad na rudnik Santa-Rita i odveli 146 mazgi koje su služile za transport rude. Time je onemogućen dalji rad rudnika, i rudari su se povukli najpre u gradić Tubak, a kasnije zaplašeni pretnjama Indijanata sa celim stanovništvom Tubak preselili su se u tvrđavu Tukson. Kočiz i Mangus Kolorado su potom zapalili Tubak i ovaj grad nikad više nije obnavljan niti naseljavan. Njegove razvaline mogu se i dan danas videti u pustinji.

Do 1871. godine, Apači su ubili 15 000 belih ljudi, a vrednost zarobljene stoke procenjena je na nekoliko desetina miliona dolara. Ovome svakako treba pridodati i gubitke u mnogobrojnim radionicama, rudnicima i poljoprivredi, gde je rad bio potpuno paralizovan. Na stotine farmi bilo je uništeno i spaljeno. Za Kočizom je tragala armija od 5000 vojnika, ali Kočiz nikad nije bio potučen.

Vlast je odlučila da povede mirovne pregovore sa poglavicom Cirikahua. Obećali su im da će im dati novu zemlju u Tularozi, u No-

vom Meksiku, zemlji koja po kvalitetu odgovara zemljištu na severozapadu nazvanom Loša Zemlja. Posle čitavog niza sastanaka i pregovora, Kočiz je, znajući da je predsednik Grant naklonjen Indijancima, odlučio da se sastane sa generalom Grendžerom.

Na sastanku u Alamozi general Grendžer je predložio da se Apači isele u Tularozu, napominjući da je ta teritorija i dosad pripadala njihovom plemenu. Kočiz je odbio da se iseli u Tularozu. Grendžer je tada obećao da od Apača neće ni tražiti da se isele, ako budu odsad živeli u miru.

Međutim, uskoro posle ovog sastanka i pored svih obećanja stiglo je naređenje da se Apači isele u Tularozu. Opet je buknuo rat. Za godinu dana Apači su izvršili 54 napada, ubili 44 čoveka, ranili 16 i zarobili veliki broj stoke.

Godine 1785. jedan čovek, po imenu Džeford, odlučio je da sam svrši sa Kočizom. Bio je to stari borac koji je u građanskom ratu dobio čin kapetana i posle demobilizacije postavljen je za upravnika pošte u Tuksonu. Njegova kola i kočijaši bili su stalno napadani, putnici i kuriri ubijani. Vlast je bila nemoćna da to spreči.

On je znao da sam nije mogao pobediti ujedinjene Apače, ali čuo je da se s njihovim poglavicom može razgovarati. Rešio je da ode do njega i da ga zamoli da ne napada više njegovu poštu. Osedlao je konje i uputio se preko pustinje u pravcu Zapada. Uveče, posle dugog i napornog jahanja stigao je u podnožje planine Dragon. Tu je zanoćio.

Sutradan, u ranu zoru, nastavio je put. Kada se približio jednom tesnacu, primetio je na visokoj steni siluetu Indijanca, stražara. Sjahao je, odvezao pojas na kome su visila dva revolvera i sve to stavio na jedan kamen. Potom je uzeo pušku i nju ostavio na isto mesto. Sve ovo je radio veoma polako, i sporo da bi Indijanac dobro video. Potom se popeo na konja i ušao u tesnac.

Znao je da ga Apači prate i da se sa strane nalaze njihove zasede. S vremena na vreme primetio bi na nekoj udaljenoj steni nekog od njih kako se samo na momenat pojavi a potom ponovo isčezne.

Predveče, kad se sunce klonilo ka zapadu, pojavila se najednom grupa Indijanaca naoružanih brzometkama. Jedan od njih zgrabio je kapetanovog konja za uzde i poveo, ostali su ga opkolili.

Nekoliko minuta kasnije stigli su u jednu kamenu kotlinu u kojoj je bilo selo Kočizovog plemena. Opkolila ga je graja i uzvici čitavog plemena. Odjednom sve se utišalo i gomila se razdvojila da propusti visokog, prosedog čoveka, čije je lice odavalo neku urođenu plemenitost. Bio je to Kočiz. Na njegov znak nekoliko ratnika potrčalo je i zbacilo kapetana Džeforda s konja. Poglavića mu je prišao i pitao ga oštrim glasom:

— Ko si ti? Zašto si došao ovamo? Ti znaš da sam u ratu s bledolikima.

— Zovem se Džeford — odgovorio je upravnik pošte u Tuksenu, trudeći se da mu glas ne drhti. — Ja nisam u ratu s vama. Ti ne možeš da me nateráš da ti budem neprijatelj ako ja neću.

— Šta tražiš ovde? — upitao je Kočiz ponovo.

— Ja sam upravnik pošte u Tuksenu. Već nekoliko meseci tvoji ljudi napadaju poštanska kola, kočijaše i kurire. Došao sam da zatražim od tebe da prestaneš da napadaš moje ljude, da prestaneš da ratuješ protiv mene, jer ni ja ne ratujem protiv tebe.

Kočiz je voleo hrabre ljude. Vratio je oružje Džefordu i kada je sutradan krenuo nazad, Kočiz je obećao da nikad više poštanska kola ni kuriri neće biti napadnuti, a zamolio je svog novog prijatelja da nikom ne oda mesto gde su Indijanci podigli logor.

Obojica su održavali reč.

Predsednik Grant je nekako u isto vreme posle događaja sa kapetanom Džefordom, odlučio da ponovo pregovara sa Kočizom. Čuvenog heroja iz Građanskog rata, generala Hauarda poslao je u Tukson da pregovara sa Apačima.

Stigavši u Tukson, general je čuo za podvig kapetana Džeforda. Otišao je do njega i zamolio ga da mu omogući sastanak sa Kočizom. Džeford je obećao i odmah pošao prema indijanskom logoru. Kočiz je pristao da se sastane sa generalom Hauardom. Sastanak je zakazan u indijanskom logoru.

Pregovori su uskoro počeli, trajali su pet dana i završeni su sporazumom. Kočiz se obavezao da više neće napadati bele ljude i da će s njima živeti u miru, a za uzvrat Indijancima se dozvoljava da žive i dalje u planinama Arizone. Ovaj sporazum bio je uzajamno poštovan sve do Kočizove smrti. On je umro početkom juna 1876. godine.

Obaveštavamo čitaoce da od do sada izašlih brojeva „VIKEND ROMANA” iz serije „VAJT ERP”, raspoložemo sa sledećim brojevima:

- | | |
|--------------------------|---------------------------|
| 9. JAHAC SA ZVEZDASTIM | 44. BITKA U LAMESI |
| MAMUZAMA | 45. ZAKON KOLTA |
| 14. ŠERIF IZ DODŽ SITIJA | 46. NA POGREŠNOM TRAGU |
| 16. OLUJA NAD SIMERONOM | 47. ZLATONOSNA REKA |
| 17. COVEK S BICEM | 48. KRVAVI SUDIJA |
| 18. VUKOVI IZ KOLORADA | 49. ŽUTI DŽIM |
| 19. STARI GONIČ | 50. BEGUNAC IZ FORT VORTA |
| 20. INDIJANSKO SEDLO | 51. KOČIJA ZA SALINU |
| 21. HITAC IZ ZASEDE | 52. ŽIGOSANI |
| 22. AJDAHO KID | 53. BRONKO BIL |
| 23. LEDENI VETAR MONTANE | 54. KRISTAL PALAS |
| 24. KRALJ STOČARA | 55. PUCNJI U TOMBSTONU |
| 25. DŽIMIJEVA BANDA | 56. BANDIT U TOMBSTONU |
| 26. CRNI DŽO | 57. OTMICA |
| 27. USPAVANI PAKAO | 58. OBRAČUN KOD |
| 28. OPASNA BRAĆA | O. K. KORALA |
| 29. DRVO ZA VEŠANJE | 59. BITKA ZA RANČ |
| 30. TEROR U BLAFU | 60. KARAVAN ZA NEVADU |
| 31. ZAVEJANI TRAGOVİ | 61. METAK U LEĐA |
| 32. MELEZ | 62. TRAGOM UBICA |
| 33. MOMCI SA RIVER RANČA | 63. DRAGOCENI TOVAR |
| 34. ATLANTIK SITI | 64. DVA PRAZNA SEDLA |
| 35. STRELAC IZ KOLORADA | 65. OSVETNIČKI KOLT |
| 36. TEKSAŠKA KRV | 66. DIMNI SIGNAL |
| 37. GRAD UPLAŠENIH | 67. PETI UBICA |
| 38. ŠERIF IZ FARLEJA | 68. MLADI ŠERIF |
| 39. LOVAC NA MUSTANGE | 69. ŠENANDOJA |
| 40. KAMP DRVOSEČA | 70. SIERA ARKADA |
| 41. NOĆ U SIJUKS SITU | 71. UCENA |
| 42. KLANTONOVA BANDA | |
| 43. PREPAD U KLANCU | |

Navedene romane možete dobiti, ako uplatite na čekovni račun br. 657-1-255 NIP, FORUM, Novi Sad, 1 dinar po svesci do br. 57, a od br. 58 po 2 dinara po svesci

CRTANI ROMANI

CENA 2 D

208



VELIKA NAGRADNA IGRA

**SA „CRTANIM ROMANIMA” U
SJEDINJENE DRŽAVE!**

ČITAJTE SLEDEĆI ROMAN



**SVAKOG 1-og, 10-og i 20-og
U MESECU NOVA SVESKA!**

64 STRANE - 2 DINARA!

Izdaje i štampa NIP „Forum”, Novi Sad, Vojvode Mišića 1.
Odgovorni urednik: SVETOZAR TOMIĆ. Tehnički urednik: BOŠKO
ALEKSIĆ. Kreacija i izbor: D. MILOSAVLJEVIĆ. Pretplata: na 3
meseca 18 din. na 6 meseci 36 din. na 1 godinu 72 din. Za inostran-
stvo cene su dvostruke. Uplatu vršiti na tek. račun 637-1-255 sa
naznakom za „Vikend romane”.

JUL 1970.